

"TODELLISTA OSALLISUUTTA?"

Nuorten ja päättäjien näkemyksiä nuorten osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista Lapinlahden kunnassa

Opinnäytetyö

**Tanja Hynynen
Susanna Iivanainen**

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalisuutuksen suuntautumisvaihtoehto

Hyväksytty _____._____._____

Koulutusala: Sosiaali- ja terveystieteet	
Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutus	Suuntautumisvaihtoehto: Sosiaalikasvatus
Työntekijä/tekijät: Tanja Hynynen ja Susanna Iivanainen	
Työn nimi: ”Todellista osallisuutta?” Nuorten ja päättäjien näkemyksiä nuorten osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista Lapinlahden kunnassa	
Päiväys: 3.12.2009	Sivumäärä/liitteet: 51/9
Ohjaaja/ohjaajat: Hannele Tams	
Toimeksiantaja: Lapinlahden kunnan nuorisotoimi, Lapinlahti	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Jokaisella nuorella on oikeus osallistua ja vaikuttaa nuorta itseään koskevaan päätöksentekoon sekä oman kuntansa asioihin. Myös uudistunut nuorisolaki velvoittaa kuntia toimimaan, jotta nuoret saataisiin huomioiduksi paremmin.</p> <p>Tutkimustehtävänämmä oli selvittää nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuksia Lapinlahden kunnassa. Tutkimme nuorten ja päättäjien näkemyksiä aiheesta. Rajasimme työtämme tutkimalla nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa kokonaisuudessaan Lapinlahden kunnassa, ei pelkästään kunnallisessa päätöksenteossa. Tarkoituksenamme oli myös löytää nuorten ja päättäjien välille toimintaa kehittäviä tekijöitä.</p> <p>Opinnäytetyömme tavoitteena oli tutkia nuorten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa Lapinlahden kunnassa. Tarkoituksena oli myös saada nuoret sekä päättäjät näkemään toistensa hyvät sekä kehitettävät asiat. Lisäksi toimme tutkimuksemme esille useita kehittämisideoita, joilla nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin parantaa. Tutkimuksemme haastattelimme kolmea nuorten vaikuttajaryhmää sekä seitsemää kunnan hallinnossa toimivaa päättäjää.</p> <p>Tutkimuksemme oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineiston keräsimme puolistrukturoidulla teemahaastattelulla, jonka analysointiin käytimme sisällönanalyysi menetelmää. Tutkimuksen analysoinnissa käytimme myös Liisa Horellin kehittämää osallisuuden pieniä tikkaita. Osallisuuden pienet tikkaat on viisi portainen asteikko, joka kuvaa nuorten osallistumista suunnitteluun.</p> <p>Tutkimuksemme osoitti, että kunnassamme nuorten mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa oli vähäistä. Parannettavaa löytyi niin nuorten kuin päättäjienkin toiminnasta. Jotta nuorten oikeudet toteutuisivat oikealla tavalla, täytyisi nuorten ja päättäjien välisen vuorovaikutuksen lisääntyä huomattavasti.</p>	
Avainsanat: Osallisuus, vaikuttaminen, nuorten vaikuttajaryhmät, päättäjät	
Luottamuksellisuus:	

Field of study: Social Services and Health	
Degree Programme: Degree programme in social services	Option: Social Pedagogy
Author(s): Tanja Hynynen, Susanna Iivanainen	
Title of Thesis: ” Is it actual participation?” Young people’s and decision-makers views of young people’s participation and possibility to influence in Lapinlahti municipality.	
Date: 3.12.2009	Pages/appendices: 51/9
Supervisor(s): Hannele Tams	
Project/Partners: Lapinlahti municipality’s youth work, Lapinlahti	
<p>Abstract:</p> <p>Every young people has the right to participate in and influence to the decisions that affect themselves and to their own municipality’s issues. Also revised youth law requires that municipalities take young people more into consideration.</p> <p>The purpose of the research was to identify young people’s participation in and influencing possibilities in the Lapinlahti municipality. We studied the views of young people and decision makers on the subject. We delimited our research by examining young people's opportunities to participate and contribute fully in Lapinlahti municipality, not only in municipal decisions. Our intention was to find the factors that develop the activities between young people and decision makers.</p> <p>Our research aimed to explore young people's participation and empowerment in Lapinlahti municipality. The aim was also to get young people and decision makers to see each other’s good sides and things that require developing. In addition, in our research we also bring out several development ideas that would help to make young people’s participation and possibility to influence much better. To our research we interviewed a group of influential young people and seven decision-makers who operating in the municipal administration.</p> <p>Our research was qualitative. We gathered material by using half-structured theme interviews, which we then analyzed. We used Liisa Horelli’s The small ladder of participation in analyze phase. The small ladders of participation are a scale which includes five steps and those steps represents youth participation in planning.</p> <p>Our research shows that in Lapinlahti youth possibilities to participate in and influence were low. We found improvement of activities for both sides. If we want young people’s rights to be implemented in the right way, should interaction between young people and decision-makers increase.</p>	
Keywords: Participation, Influencing, Influential groups of young people, decision-makers	

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN	8
2.1 Osallisuuden ja vaikuttamisen eri osapuolet	11
2.1.1 Nuorisovaltuustot ja -parlamentit	11
2.1.2 Oppilaskunnanhallitukset	13
2.2 Päättäjät	14
3 OSALLISTUMISEN PIENET TIKKAAT	15
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	17
4.1 Tutkimustehtävät	17
4.2 Tutkimusmenetelmä	17
4.3 Kohderyhmä	18
4.4 Aineiston keruu	18
4.5 Aineiston analysointi	20
4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	20
5 TUTKIMUSTULOKSET	22
5.1 Nuorten kokemus osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista	22
5.2 Päättäjien kokemus nuorten osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista	25
5.3 Nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet Horellin pienten tikkaiden mukaan	28
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
LÄHTEET	37
Liite 1: Nuorten teemahaastattelurunko	
Liite 2: Päättäjien teemahaastattelurunko	
Liite 3: Tutkimuslupa	
Liite 4: Lupa haastatteluun osallistumiselle	
Liite 5: Lupa haastatteluaineiston keräämiseen nuorilta	
Liite 6: Kirje vanhemmille	
Liite 7: Lupa haastatteluaineiston keräämiseen päättäjiltä	
Liite 8: Abstrahointikaavio 1	
Liite 9: Abstrahointikaavio 2	

1 JOHDANTO

Nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen myötä syntyy monipuolinen osallisuus yhteiskuntaan. Tämä on tärkeää, sillä se vaikuttaa kansalaisten yhteisen hyvän määrittelyyn, vapauteen ja itsehallintoon. Osallisuus parantaa nuorten poliittisia kykyjä, aktiivisuutta ja velvollisuuksien tunnistamista. Se myös parantaa poliittisen harkinnan ja tiedon tasoa. Nuoret yleensä tietävät omista asioistaan paremmin kuin aikuiset. Nuorten tulisiakin päästä opettelemaan osallistumista ja vaikuttamista mahdollisimman aikaisin, mielellään jo lapsena. Jos näin ei tapahdu, tulevaisuudessa kunnanhallinnossa istuu sellaisia ihmisiä, jotka ovat enemmän kiinnostuneita omista asioistaan kuin yhteisestä hyvästä. Kiinnostus osallistumiseen ja vaikuttamiseen ei synny itsestään vaan siihen pitää kasvaa. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 256–257.)

Tutkimuksemme tavoitteena oli tutkia nuorten osallisuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa Lapinlahden kunnassa. Tutkimuksestamme tulee olemaan hyötyä kaikille osapuolille; nuorten mielipide heidän osallisuudestaan Lapinlahdella tulee näkyväksi, ja he saavat tietoa siitä, miten päättäjät näkevät heidät vaikuttajina. Nuorisotoimi hyötyy tutkimuksesta siten, että se saa kokonaiskuvan nuorten ja päättäjien välisestä toiminnasta. Myös päättäjät saavat palautetta heidän työstään nuoria koskevissa asioissa. Rajasimme työtämme tutkimalla nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa Lapinlahden kunnassa, ei pelkästään kunnallisessa päätöksenteossa. Työhömmme näkökulmia saimme nuorten vaikuttajaryhmiltä sekä kunnanhallinnossa toimivilta päättäjiltä. Nuorten vaikuttajaryhmiä tutkimuksessamme edustavat nuorisovaltuusto Luova sekä lukion että yläkoulun oppilaskunnanhallitukset. Haastateltuihin päättäjiin kuuluvat seitsemän aikuista, jotka työskentelevät nuorten kanssa sekä ovat päättämässä heitä koskevissa asioissa. Tavoitteenamme on myös saada nuoret ja päättäjät näkemään toistensa sekä hyvät että kehitettävät asiat.

Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen ovat tällä hetkellä valtakunnallisesti ajankohtainen aihe. Vuonna 2008 tehdyn nuorisobarometrin mukaan suurimpina trendien muutoksina vuosien saatossa nuorten keskuudessa on huomattu osallisuuden ja vaikuttamisen merkityksen lisääntyminen. (Myllyniemi 2008, 6, 61.) Myös valtakunnallisen

osallisuushankkeen, joka toteutettiin vuosina 2003–2007, tarkoituksena oli parantaa nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja pyrkiä luomaan uusia käytäntöjä, joilla nuorten osallisuutta voitaisiin edistää (Nuorten osallisuushanke 2007). Nuorten osallisuutta on tutkinut myös Anna Kaihlanen vuonna 2008. Hän tutki osallisuuden toteutumista ja kehittämistä nuorten näkökulmasta (Kaihlanen 2008, 5). Nuorisolain uudistus vuonna 2006 toi nuorille lisää mahdollisuuksia vaikuttaa paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi laki velvoittaa kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 27.1.2006/72.)

Lapinlahti on noin 7 500 asukkaan virkeä kunta Pohjois-Savossa. Kunta perustettiin vuonna 1874. Se sijaitsee hyvien liikenneyhteyksien varrella Kuopion ja Iisalmen välissä. Vuonna 2007 väestöstä 17,1 % oli alle 15-vuotiaita, 63,8 % oli 15–64-vuotiaita ja 19,1 % yli 65-vuotiaita. Eli suuri osa kunnan väestöstä on nuoria. 1700–1800 välillä Lapinlahti oli osa Iisalmen emäpitäjää. (Mähönen 2009.) Lapinlahden kunnan toiminta-ajatuksena on kehittää asukkaidensa hyvinvointia, kannustaa yrittäjyyttä, uskoa tulevaisuuteen ja olla hyvän ympäristön kulttuuri- ja liikuntapitäjänä. Kunta painottaa myös kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä (Sollo 2006.)

Lapinlahti oli yksi valtakunnallisen osallisuushankkeen paikkakunnista vuosina 2003–2007. Lapinlahdella se tunnettiin parhaiten nimellä Toivona-projekti. Hankkeen aikana Toivona tehosti nuorten osallisuutta ja vaikuttamista Lapinlahdella. Tämän seurauksena kuntaan perustettiin nuorisovaltuusto Luova, joka on myös yksi tutkimuksemme haastatelluista ryhmistä. Hanke kehitti myös eri nuorisotyönmenetelmiä, esimerkiksi nuorisotoimeen tuli vakituisiksi katupäivystys ja yökahvila. Hanke vaikutti myös nuorisotyön hallintomalliin selkeyttämällä työnkuvaa ja lisäämällä resursseja. Toivona-projektin aikana muun muassa yläkoulussa toteutettiin elämänhallintatunteja, jotka tehtiin kunnan moniammatillisen työryhmän yhteistyöllä. Hankkeen aikana keväällä 2007 yläkoululle tehtiin kysely, jossa aiheena oli osallisuus ja vaikuttaminen. Tämän kyselyn pohjalta nuorisovaltuusto tapasi kunnan päättäjiä ja tapaamisessa he tekivät yhteiset pelisäännöt yhteistyölle ja tapaamisille. (Itä-suomen lääni 2007.)

Nuorisopolitiikka on arvostettua myös EU-tasolla. Vuonna 2001 Euroopan yhteisöjen komissio julkaisi "White paper on youth", nuorisopolitiikan valkoisen kirjan. Tämä komission julkaisema kirja muutti EU:n päätöksentekoa niin, että myös nuoret saivat mahdollisuuden osallistua siihen. (European Commission white paper 2001.)

Aiheen tutkimuksellemme saimme kunnan nuorisotoimelta. Nuorisotoimelle ei ole aiemmin tehty vastaavanlaisia tutkimuksia, ja nuorisovaltuusto Luovan perustamisen myötä haluttiin selvittää millaista nuorten osallisuus ja vaikuttaminen Lapinlahden kunnassa tällä hetkellä on.

Halusimme tehdä nuoria koskevan tutkimuksen, koska nuorisotyö on ollut yksi kiinnostuksen kohteistamme. Olemme myös itse työskennelleet nuorisotyössä projektiopinnoissa, harjoitteluissa sekä kesätöissä. Tunnetta Lapinlahden nuorisotoimen ja sen toiminnan hyvin.

2 NUORTEN OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN

Osallisuudella on monta eri merkitystä. Esimerkiksi EU:n määritelmän mukaan sillä tarkoitetaan köyhyyden ja syrjäytymisen torjuntaa, osattomuuden poistoa. Toinen näkökulma määrittää osallisuuden kansalaisen perusoikeuksina. Osallisuus merkitsee myös kansalaisten ja julkisen organisaation valtasuhdetta. Nuorten kohdalla tämä tarkoittaa vallan ja resurssien lisääntymistä heidän oman elämänsä hallinnassa tai yhteiskunnallisessa ja paikallisessa päätöksenteossa. Osallisuutta voidaan siis tarkastella usealla eri tavalla, mutta nämä ovat myös yhteyksissä toisiinsa. Esimerkiksi hyvinvoinnin parantumisen myötä voidaan nähdä vaikutusmahdollisuuksienkin lisääntyvän, ja vaikutusmahdollisuuksien parantumisen myötä myös hyvinvointi lisääntyy. (Vehviläinen 2006,76.)

Osallisuus on siis vuorovaikutusta muiden toimijoiden kanssa. Se on parhaimmillaan sitä, että nuoret saavat mahdollisuuksia sekä yhteiskunnalliseen kiinnittymiseen, uudenlaiseen poliittisen toimijuuden löytämiseen, että itsetunnon kohentamiseen. Useimmiten nuorilla ei ole mahdollisuuksia toteuttaa osallistumista täysin itse vaan se vaatii jonkinlaista tukea ja onnistumisen kokemuksia. Muun muassa kunnan nuorisotoimella on tässä asiassa tärkeä rooli. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 217–219.)

Käytännössä osallistuminen tarkoittaa toimintatapoja ja käytäntöjä, sosiaalista vahvistamista sekä kasvu- ja elinolojen parantamista. Osallisuus ei ole helppoa, vaan se vaatii paljon tukea, jatkuvuutta ja vuorovaikutusta. Osallisuudella on myös syvempi merkitys kasvatuksen lisäksi, sillä tavoitellaan myös muutosta sekä todellista vaikuttamista ja valtaa. (Horelli, Haikkola, & Sotkasiira 2008, 217–219.) Osallisuudessa ei kuitenkaan ole kysymys vallankäytön maksimoinnista vaan sopimuksellisuudesta ja neuvotteluista, joissa sovitaan siitä, kuinka paljon nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa eri organisaatioihin ja aikuisiin (Vehviläinen 2006, 78).

Osallisuus voi tarkoittaa osallisuuden ja yhteenkuulumisen tunnetta esimerkiksi jossa-kin yhteisössä jonkin vaikuttamisen tai harrastuksen kautta. Se voi olla myös kansalaisen mahdollisuutta vaikuttaa päätöksentekoon tai yhteiskunnan kehittämiseen. Osallisuus käsitetään yleensä laajemmaksi kuin osallistuminen. Esimerkiksi järjestötoiminta

voi olla osallisuutta. (Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Londe'n & Peltosalmi 2008, 43.) Osallisuus voi olla eräänlainen tunne, jonka saavuttamiseen tarvitaan tietoa, motivaatiota, taitoja ja valtaa vaikuttaa. Jotta nuori kykenisi tuntemaan osallisuuden, hänellä tulee olla riittävästi tietoa sekä halu osallistua ja sitoutua päätöksentekoon. (Vehviläinen 2006, 78.)

Vaikuttamisella käsitetään poliittisessa prosessissa, ja ennen kaikkea päätöksenteossa tapahtuvaa jonkinlaista vaikutusta tai muutosta. Osallisuuden ja vaikuttamisen yhteistä käsitettä voidaan kutsua vaikuttavaksi osallistumiseksi. (Horelli, Sotkasiira & Haikkola 2004, 136.) Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen vaativat lainsäädännölliset ja rakenteelliset edellytykset. Lainsäädännöllisesti nuorten osallisuus on määritelty sekä perustuslaissa että YK:n lastenoikeuksien sopimuksessa. Myös kuntalaissa on määritelty, että kunnan tulee järjestää mahdollisuus osallistumiselle. Mutta varsinaisen käytännön pohjan osallisuudelle luo nuorisolaki. Nämä lait eivät kuitenkaan takaa kokonaisvaltaisesti sitä, vaan tarjoavat ainoastaan puitteet, joilla osallisuutta voidaan toteuttaa. Lakipykälät eivät muun muassa määrittele mikä on riittävää osallistumista. (Horelli, Haikkola, & Sotkasiira 2008, 220.)

Nuorisolaissa (72/2006) osallistumisena käsitetään ”mahdollisuuksia osallistua paikallista nuorisotyötä sekä nuorisopolitiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn” ja lisäksi ”nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa”. Nuorten kuulemisesta ja osallisuudesta säädetään nuorisolain pykälässä kahdeksan. Pykälässä sanotaan ”Nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa”. (Aaltonen ym. 2009, 72.) ”Lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja” (Vehviläinen 2008, 104).

Nuorisolailla on pyritty pienentämään nuorten ja aikuisten välistä vallan kynnystä. Kynnyksen pienentämisen tarkoituksena on lisätä tietoa ja tuoda esille uusia keinoja, jotka lisääisivät nuorten halua vaikuttaa ja tulla kuulluksi. Jotta tämä toteutuisi, tarvitaan kuitenkin konkreettisia vaikuttamisen paikkoja, joissa kuuleminen voidaan helposti toteuttaa. (Vehviläinen 2006, 78.)

Nuoret kokevat omat vaikutusmahdollisuutensa vähäisinä. Nykyään kunnan työntekijät ja eri viroissa toimivat luottamushenkilöt ovat nuorille etäisiä. Harva nuori edes tuntee ketään oman kuntansa päättäjistä. Suurena syynä tähän nähdään kiinnostuksen puute. (Silvennoinen 2001,53.)

Osallisuutta ja vaikuttamista tukevia rakenteita ovat esimerkiksi nuorisotyön eri muodot. Nämä voidaan jakaa neljään pääryhmään, joita ovat pysyväluonteinen perusnuorisotyö, nuorten osallistumista päätöksentekoon edistävät toimintamuodot, osallisuusprojektit ja nuorisojärjestöt. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 220–221.) Pysyväluonteinen perusnuorisotyö kunnissa tarkoittaa kunnan nuorisotaloja sekä kunnassa tehtävää nuorisotyötä. Lähes jokaisessa kunnassa on nuorisotila, joka on avoinna kaikille nuorille. Nuorisotilojen toiminta on tärkeää, sillä se tarjoaa nuorille tilat sosiaaliseen oleskeluun, vaikuttavaan osallistumiseen, sekä harrastustoimintaan. (Horelli, Haikkola. & Sotkasiira 2008, 221.)

Nuorten osallistumista päätöksentekoon edistävät toimintamuodot voivat olla esimerkiksi erilaiset nuorten parlamentit tai nuorisovaltuustot. Näillä toimintamuodoilla nuoret saavat mahdollisuuden vaikuttaa paikallisiin asioihin ja osallistua itseään koskeviin päätöksentekoihin. Nuorisovaltuustojen ja parlamenttien valtuudet vaihtelevat kunnittain. Valtuuksia säätelee se, onko nuorisovaltuustolla tai parlamentilla puhe, ääni- tai läsnäolo-oikeuksia kunnan lautakunnissa. Myös koulujen oppilaskunnanhallitukset tuovat oman osansa osallisuutta edistäviin rakenteisiin. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 221.) Osallisuusprojektit ovat toimintamuotoja, jotka vahvistavat nuorten poliittista ja sosiaalista osallistumista (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 220–221). Myös Lapinlahdella alkoi nuorten osallisuushankkeen osahankkeena toimia Toivona-projekti, jonka tavoitteena oli parantaa lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia sekä pyrkiä nuorten ja päättäjien väliseen vuoropuheluun. Projektin ansiosta Lapinlahdelle perustettiin nuorisovaltuusto Luova. (Vehviläinen 2005, 88.) Viimeinen osallistumISRakenteen muoto on nuorisojärjestöt, joita ovat muun muassa urheilu- ja poliittisten puolueiden nuorisojärjestöt. Nuorisojärjestöjen suosio on vähentynyt vuosien myötä, mutta ne tarjoavat kuitenkin mahdollisuuksia osallistumiselle. Sitä kautta nuoret voivat järjestäytyä myös julkiseen osallistumiseen ja saada rahoitusta omalle toiminnalle. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 222.)

2.1 Osallisuuden ja vaikuttamisen eri osapuolet

Jotta nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa siihen tarvitaan ainakin kaksi eri osapuolta: nuoret ja päättäjät. Osallisuus syntyy aikuisten ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta ja sen tavoitteena on tuoda aikuisille lasten näkökulma nähtäväksi. (Lapsella on oikeus osallisuuteen ja aikuisen läsnäoloon 2008.)

Suomen kunnista melkein puolessa on nuorten vaikuttajaryhmiä. Näistä noin puolet on nuorisovaltuustoja ja loput esimerkiksi nuorisofoorumeja, -parlamentteja sekä -edustajistoja. Nuorisovaltuustot, -foorumit ja parlamentit ovat keskenään hyvin samanlaisia, ainoastaan nuorisofoorumit poikkeavat käytäntötavoiltaan. Nuorisofoorumit ovat tilaisuuksia, joissa nuoret keskenään tai yhdessä aikuisten ja päättäjien kanssa keskustelevalle nuorten asioista. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 252.) Kaikki edellä mainitut ryhmät ovat puoluepoliittisesti sitoutumattomia ryhmiä. Yleensä nämä vaikuttajaryhmät ovat syntyneet jonkun valtuustoryhmän, puolueen, yksittäisen viranhaltijan tai nuorisojärjestön aloitteesta. (Manninen 2007, 105.) Esittelemme työssämme suurimpina ja tärkeimpinä vaikutusryhminä nuorisovaltuuston ja oppilaskunnan hallituksen.

2.1.1 Nuorisovaltuustot ja -parlamentit

Ensimmäinen nuorisovaltuusto suomessa perustettiin vuonna 1995 Kangasalalle. Useimmiten nuorisovaltuustot ja -parlamentit koostuvat 10–30 hengen nuorisojoukosta, jotka ovat valittu jonkinlaista vaalikäytäntöä käyttäen. Yleensä nuorisovaltuustoissa toimivat nuoret ovat 13–17-vuotiaita. (Nikkilä 2002, 66.) Nuorisovaltuustojen tarkoituksena on vahvistaa mahdollisuuksia osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon sekä vaikuttaa paikallisiin asioihin. Valtuustot järjestävät myös paljon tapahtumia nuorille, esimerkiksi diskoja, mutta päätavoitteena on kuitenkin vaikuttaminen päätöksentekoon. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 221.) Nuorisovaltuustot ja -parlamentit ovat myös kansainvälisesti suosittuja nuorten vaikuttamisen muotoja. Esimerkiksi Ranskassa parlamentit ovat suosittu vaikuttamiskeino niin paikallis-, alue- ja valtakunnantasolla. Paikallisia parlamentteja löytyy noin 1 600 kappaletta.

(Horelli, Haikkola. & Sotkasiira 2008, 252, 356–357.) Nuorisovaltuustojen toiminta ja toimivaltuudet vaihtelevat paljon kunnittain. Esimerkiksi Vammalassa ja Iisalmessa nuorisovaltuustoilla on mahdollisuus osallistua valtuuston, hallituksen tai lautakuntien kokouksiin. Nuorisovaltuustolla on myös ollut edustus kaupunginhallituksessa vuodesta 2005 alkaen. Samoin Rovaniemen nuorisovaltuuston edustajilla on kaikissa lautakunnissa puhe- ja läsnäolo-oikeus. (Vehviläinen 2006, 105.) Kansainvälisesti on havaittu, että nuorisovaltuustojen ja -parlamenttien toimintaan hakeutuvat mukaan keskiluokkaiset aktiiviset nuoret, kun taas vähemmistöihin kuuluvat ja huono-osaiset nuoret eivät halua osallistua toimintaan (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 357). Valtuustojen ja parlamenttien toiminnan tehokkuus on usein riippuvainen siitä, onko valtuustolla puhe-, ääni- tai läsnäolo-oikeutta kunnan lautakunnissa. Toimintakausi kestää yleensä kaksi vuotta, koska demokratiaan kasvaminen vie oman aikansa nuorilta. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 221, 252.)

Lapinlahden nuorisovaltuusto Luova on aloittanut toimintansa vuonna 2006. Nuorisovaltuustoon pääsee mukaan 13–18-vuotiaat lapinlahtelaiset nuoret. Nuorisovaltuusto valitaan joka toinen vuosi järjestettävillä vaaleilla, jossa nuoret saavat vaikuttaa siihen valittaviin jäseniin äänestämällä. Luovan tavoitteena on vaikuttaa Lapinlahdella nuorten osallisuuteen sekä pyrkiä vaikuttamaan heitä koskevaan päätöksentekoon ja saada nuoret kiinnostumaan yhteisten asioiden hoidosta. Nuorisovaltuusto järjestää lisäksi myös erilaisia tapahtumia muille nuorille. Tällä hetkellä nuorisovaltuusto Luovassa on mukana 12 jäsentä. (Pykäläinen 2009.)

2.1.2 Oppilaskunnanhallitukset

Vuonna 2007 astui voimaan laki, joka määrittää, että jokaisessa koulussa on oltava oppilaskunta tai vastaava toimielin, jonka kautta lapset ja nuoret saavat vaikuttaa itseään koskeviin asioihin koulussa. Oppilaskunnanhallituksen jäsenet koostuvat koulun oppilaista. Toiminnalla pyritään mahdollistamaan oppilaiden osallisuutta erilaisilla tuetuilla toiminnoilla, tällaisia ovat esimerkiksi kokouskäytännöt sekä yhteistyö muiden vaikuttajaryhmien kanssa. Jokaiselta luokalta valitaan yleensä 1–2 henkilöä edustamaan omaa luokkaansa oppilaskuntaan. Näiden edustajien tehtävänä on välittää luokan ehdotukset ja ajatukset hallitukselle, sekä vastavuoroisesti tiedottaa omaa luokkaa tulevista tapahtumista ja päätöksistä. (Suutarinen 2006, 5, 6.)

Myös perusopetuslain mukaan oppilaskunnan tehtävänä on edistää kouluissa oppilaiden yhteistoimintaa, sekä mahdollistaa heille osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Jos koulussa ei kuitenkaan ole toimivaa oppilaskunnanhallitusta, täytyy koulun huolehtia siitä, että oppilailla on mahdollisuus muutoin osallistua ja tuoda omat mielipiteensä esille. (Pirttinen 2008, 50.)

Kaikissa asioissa, jotka koskevat oppilaiden kuulemista, ääni tulee oppilaskunnanhallituksilta. Hallitukseen kuuluvat kaikki koulun oppilaat, ei vain valitut edustajat. Nämä tietyt valitut oppilaat ovat siis kaikkien oppilaiden edustajia. Oppilaskunnanhallituksilla on nähty olevan oppilaiden yhteistoimintaa edistäviä vaikutuksia. Kaikissa Suomen kouluissa ei tällä hetkellä ole nuorten toimielintä, mutta ne ovat hyvää vauhtia lisääntymässä. (Horelli, Haikkola & Sotkasiira 2008, 256.)

Osallisuuden koetaan tarkoittavan kouluissa oppilaiden mahdollisuutta tulla kuulluiksi ja heidän mahdollisuutta osallistua heitä koskeviin asioihin. Pyrkimyksenä on myös antaa oppilaille paljon kokemuksia erilaisista vaikuttamis- ja osallistumiskeinoista. Osallisuus voi myös edistää nuorten sosiaalisuutta ja ehkäistä syrjäytymistä. Käytännössä osallisuus näkyy esimerkiksi erilaisten toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa sekä erilaisissa valtasuhteissa. (Pirttinen 2008, 49.)

2.2 Päättäjät

Käsitteen päättäjä voi määritellä myös sanoilla kunnan luottamushenkilö, edustaja tai poliitikko. Yhteiskunnassa ja lainsäädännössä tapahtuu koko ajan paljon muutoksia, jotka nostavat entisestään esille etenkin vaaleilla valittujen henkilöiden toimenkuvaa ja vastuuta. Luottamushenkilöt määritellään siis päätöksentekijöiksi, jotka edustavat kaikkia kunnan asukkaita, myös nuoria. (Kajaste 2008.)

Kuntalaissa sanotaan, että vastuullisen päättäjän tehtävänä on edistää niin kunnan kuin sen asukkaiden parasta toiminnan ja tehtävien edellyttämällä tavalla. Luottamushenkilön tehtävässä on myös kyse kyvystä hahmottaa koko kunnan etua ja kokonaisuutta. (Kajaste 2008.)

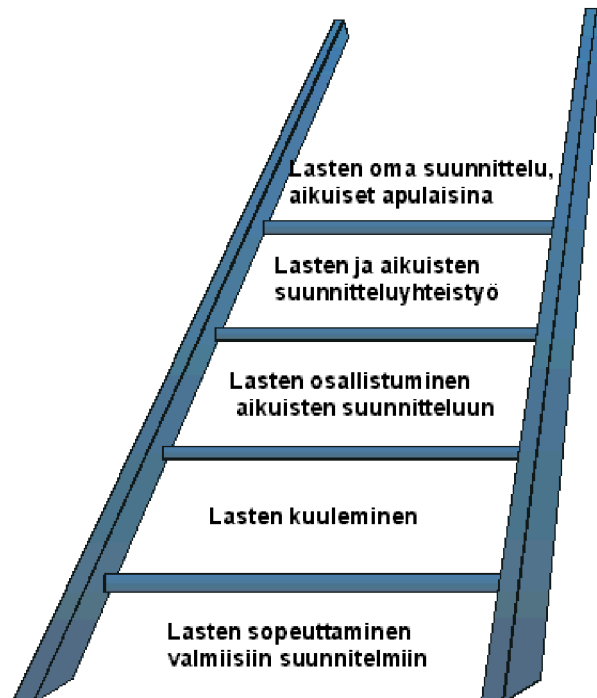
Tutkimuksessamme haastattelimme seitsemän Lapinlahden kunnanhallinnossa toimivaa henkilöä. Pyrimme kokoamaan haastateltaviksi niitä henkilöitä, jotka jollain tavalla toimivat nuoriin liittyvien asioiden sekä päätöksenteon parissa. Kaikki seitsemän päättäjää suostuivat haastateltavaksi. Suurin osa näistä seitsemästä päättäjistä on työskennellyt alalla jo pidemmän aikaa, jonka vuoksi he olivat mielestämme erittäin luotettavia tiedonantajia.

Päättäjiin kuuluivat Lapinlahden kunnan kunnanjohtaja, kunnansihteeri, sivistystoimenjohtaja, sosiaalitoimenjohtaja, kunnanhallituksen ja valtuuston puheenjohtajat sekä peruspalvelulautakunnan puheenjohtaja. Heistä jokaisella on päätäntävaltaa nuoria koskevilla asioilla. Nämä henkilöt päättävät koulumaailmaan liittyvistä asioista sekä nuorisotyöhön liittyvistä avustuksista ja toiminnoista. Nämä henkilöt päättävät myös suurimmaksi osin siitä, millaiseksi nuorisotyönlaatu päätösten teon myötä kunnassamme muodostuu.

3 OSALLISTUMISEN PIENET TIKKAAT

Liisa Horelli on tutkinut paljon lasten ja nuorten osallisuutta sekä julkaissut useita tutkimuksia ja kirjoituksia aiheesta. Osallistumisen pienet tikkaat Horelli loi vuonna 1993 tutkiessaan Kiteellä Rantalalan koulun 7-12 -vuotiaiden lasten ympäristösuunnitteluhanketta. Hankkeen tavoitteena oli seurata ja tukea lasten ja nuorten osallistumista elinympäristönsä kehittämiseen. (Horelli 1994, 3)

Horellin (1994,38) osallistumisen pienet tikkaat (kuvio 1) on viisi portainen asteikko, joka kuvaa lasten osallistumista suunnitteluun. Vaikka portaikkoa on alun perin käytetty kuvaamaan lasten osallistumista, sitä on käytetty myös nuoria koskevissa tutkimuksissa. Liisa Horelli on muunnellut osallistumisen pienet tikkaat Sherry R. Arnsteinin kahdeksan luokkaisesta osallistumisen asteikosta suomalaisemmaksi versioksi. Arnsteinin vuonna 1969 julkaisema asteikko kuvaa kansalaisten osallistumisen eri asteita, erityisesti suunnitteluun liittyvissä päätöksenteoissa. Asteikko määrittelee kansalaisten ja julkisen organisaation välistä valtasuhdetta.

KUVIO 1. Horellin osallistumisen pienet tikkaat (Horelli 1994, 38)

Portaikon alin askelma, lasten sopeuttaminen valmiisiin suunnitelmiin, kuvaa lasten osallistumattomuutta suunnitelmien tekoon. Tällä tasolla lapset eivät pysty vaikuttamaan, eikä heidän mielipidettänsä kysytä. Toinen askelma, lasten kuuleminen, kuvaa lasten mielipiteiden huomioon ottamista ilman, että se vaikuttaa päätöksentekoon. Tällä tasolla lasten mielipiteet kysytään, mutta päätökset tehdään aikuisten kesken. Kolmas askelma, lasten osallistuminen aikuisten suunnitteluun, tapahtuu aikuisten ehdolla. Lasten mielipiteet kysytään ja heidän ajatuksillaan voi mahdollisesti olla vaikutusta, mutta aikuiset päättävät edelleen. Todellinen suunnittelu lasten ja aikuisten kesken on sellaista, jossa molempien osapuolten näkemykset ovat tasavertaisia. Vasta tikkapuiden neljäs askelma on todellista osallistumista. Neljäs askelma, lasten ja aikuisten suunnittelu yhteistyö, on jo enemmän lasten itsenäistä suunnittelua ja tekemistä, jossa aikuiset ovat tausta- ja tukihenkilöinä. (Horelli 1994, 38–39.) Viides ja tikkapuiden ylin askelma, lasten oma suunnittelu, aikuiset apulaisina, on Selvästi Innostaja ainesta -hankkeen projektikoordinaattori Susanna Leimiö-Reijosen (Leimiö-Reijonen 2007, 9.) mukaan todellista osallisuutta, jossa todelliset osallistumismahdollisuudet mahdollistavat minuuden rakentamisen sekä osallisuuden kokemukset.

Anu Flöjt on käyttänyt tikkaita Jyväskylän yliopistoon tehdyssä väitöskirjassaan Nuori osallistujana elinympäristön suunnittelussa – nuorten ryhmätoiminnan laadun kehittäminen. Väitöskirjassaan hän tutki muun muassa erilaisia osallisuuden mittareita, joista Horellin pienet tikapuut olivat yksi. Meitä mietitytti teorian valinnan kohdalla se, että pienet tikkaat keskittyvät enemmän arvioimaan vaikuttamista kuin osallisuutta. Mielestämme vaikuttaminen on osallisuutta ja osallistumista, joten se ei vaikuttanut teorian luotettavuuteen.

Omassa tutkimuksessamme käytimme Horellin tikkaita apuna haastattelukysymysten muodostamisessa ja tutkimustulosten analysoinnissa. Vertasimme tikkaiden askelmien kuvausta saatuihin tuloksiin; päättäjien ja nuorten näkemyksiin.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävät

Tutkimustehtävänä oli tutkia nuorten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa Lapinlahden kunnassa. Pyrimme selvittämään nuorten ja päättäjien näkemyksen aiheeseen ja tutkimaan Horellin pienten tikkaiden avulla ovatko nuoret Lapinlahdella osallisina vai eivät. Tutkimuskysymykset olivat:

1. Millaiseksi nuoret näkevät osallisuutensa ja mahdollisuutensa vaikuttaa Lapinlahden kunnassa?
2. Millaiseksi päättäjät näkevät nuorten osallisuuden ja mahdollisuudet vaikuttaa Lapinlahden kunnassa?
3. Mille Horellin pienten tikapuiden askelmalle Lapinlahden kunta nuorten osallisuudessa ja vaikuttamismahdollisuuksissa yltää?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on tutkia todellista elämää. Laadullisen tutkimuksen ajatuksena on, että pyritään tutkimaan aihetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tosiasioita sen sijaan, että pyritään löytämään vastauksia jo olemassa oleviin väittämiin. Laadullisessa tutkimuksessa suositetaan menetelmiä, joissa tutkittavien oma ”ääni” pääsee esille. Lisäksi tutkijat luottavat laadullisessa tutkimuksessa enemmän havaintoihin ja keskusteluihin kuin mittausvälineillä tapahtuneisiin tiedonhankintoihin. Kvalitatiivinen tutkimus on hyvin joustava ja se elää tutkimuksen edetessä olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161–164.)

4.3 Kohderyhmä

Haastateltavat valitsimme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Nuorten ryhmät Nuorisovaltuusto Luova, Lapinlahden lukion sekä Matin ja Liisan yläkoulun oppilaskunnan hallitukset olivat helppo valita nuorten vaikuttajaryhmiä edustavaksi kohderyhmäksi, koska nämä ovat ainoita nuorten vaikuttajaryhmiä Lapinlahden kunnassa. Kaikki haastattelemamme nuoret olivat alle 18-vuotiaita. Nuoret haastattelimme ryhmissä, joissa jokaisessa ryhmässä oli kerrallaan 5- 10 haastateltavaa. Haastateltavia nuoria tutkimukseemme osallistui yhteensä 20. Nuorisovaltuustossa on tällä hetkellä 13-15 -vuotiaita nuoria. Yläkoulun oppilaskunnanhallituksessa jäsenet ovat iältään 13-15 -vuotiaita. Lukion oppilaskunnanhallituksen jäsenet ovat 15-19 -vuotiaita. Kaikki jäsenet näihin vaikuttamisryhmiin valitaan jonkinlaista vaalikäytäntöä käyttäen.

Päättäjien edustajiksi valitsimme seitsemän nuorten asioiden parissa työskentelevää henkilöä. Haastattelemamme päättäjät olivat kunnanjohtaja, sivistystoimenjohtaja, kunnanvaltuuston puheenjohtaja, kunnanhallituksen puheenjohtaja, sosiaalihoitaja, peruspalvelulautakunnan puheenjohtaja sekä kunnansihteeri. Päättäjien haastattelut teimme yksilöhaastatteluina.

4.4 Aineiston keruu

Tutkimuksessamme aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua, joka on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä. Teemahaastattelua on hyvä käyttää silloin kun halutaan selvittää haastateltavien syvempiä ajatuksia asiasta, kuten arvoja, ihanteita ja perusteluja. Teemahaastattelu on joustava menetelmä, jossa tietyt teemat ovat etukäteen määritelty, mutta kysymysten tarkkoja muotoja ja esittämisjärjestystä pystyy kuitenkin muokkaamaan tilanteen mukaan haastattelun edetessä. (Metsämuuronen 2008, 41.)

Teemahaastattelua käytetään usein tutkimuksissa, joissa halutaan saada tietoa henkilön omista kokemuksista tai silloin, kun ei tiedetä millaisia vastauksia tullaan saamaan. Teemahaastattelulla pystytään tutkimaan yksilön ajatuksia, kokemuksia, tunteita sekä sanatonta kokemustietoa. Siinä korostuu etenkin haastateltavien oma elämysmaailma, joka tuo tutkittavien oman äänen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.)

Haastattelurungot (liitteet 1-2) suunnittelimme yhdessä toimeksiantajamme kanssa. Näin myös toimeksiantaja sai vaikuttaa, mitä hän halusi meidän saavan tutkimuksellemme selvitettyä. Meille haastatteluteemat olivat alusta saakka selkeät, joten haastattelukysymyksiä oli helppo lähteä rakentamaan. Teemahaastattelun joustavan menetelmän vuoksi pystyimme haastattelun edetessä tekemään lisäkysymyksiä haastateltaville tarpeen tullen. Itse haastattelutilanteissa huomasimme, että meillä oli myös turhia kysymyksiä ja jonkin verran toistoa. Nämä eivät kuitenkaan vaikuttaneet saatuihin tuloksiin, ainoastaan ne lisäsivät työtämme litterointi vaiheessa.

Teimme nuorille ja päättäjille omat teemahaastattelurungot. Molemmissa rungoissa teemat olivat samat, mutta kysymykset muotoilimme haastateltavan kohderyhmän sekä tutkimustehtävien perusteella. Haastattelujen teemat olivat osallisuus, osallistuminen päätöksentekoon, vaikuttamismahdollisuudet ja kuuleminen. Mielestämme haastattelut onnistuivat aineiston keruun kannalta hyvin ja saimme jokaiselta haastateltavalta omia näkemyksiä ja mielipiteitä paljon.

Haastattelut toteutimme helmi- maaliskuun 2009 aikana. Nuorten haastattelut teimme heidän omissa ympäristöissään. Oppilaskunnat haastattelimme heidän omilla kouluiltaan ja nuorisovaltuuston nuorisotalon tiloissa. Päättäjät haastattelimme pääsääntöisesti heidän omissa työhuoneissaan kunnantalolla. Jokainen haastattelu tehtiin parihaastatteluna. Näin haastattelutilanteet ja kysymysten esittäminen eivät eronneet paljon toisistaan, koska olimme molemmat kaikissa haastatteluissa paikalla. Ainoastaan joidakin sävyeroja haastattelukysymyksiin on saattanut tulla.

4.5 Aineiston analysointi

Haastattelut nauhoitimme kahdella sanelukoneella. Haastattelujen jälkeen litteroimme aineiston, eli purimme haastattelut sanasta sanaan paperille. Litteroinnin teimme maaliskesäkuun 2009 aikana. Litterointiin vaikuttivat muun muassa haastateltavien epäselvä puhe sekä häiriöäänet haastattelujen aikana. Haastatteluissa oli myös ylimääräistä keskustelua, joka hankaloitti nauhoitusten purkamista. Litteroinnin jälkeen perehdyimme tekstiin lukemalla sen läpi useaan kertaan. Analysoimme aineiston käyttämällä sisällönanalyysia. Haastatteluista saimme analysoitavaa aineistoa noin 62 sivua.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisissa tutkimuksissa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93). Merkitsimme kohdentavilla väreillä ne ilmaisut, jotka vastasivat eri haastatteluteemoja. Seuraavaksi pelkistimme merkityt ilmaisut ja listasimme ne paperille luetteloksi. Tämän vaiheen jälkeen luokittelimme pelkistykset alaluokiksi ja näille annoimme sisältöä kuvaavan luokkanimen. Kaikki sisällönanalyysin tulokset merkitsimme abstrahointikaavioon (liitteet 8- 9).

4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuden mittareina toimivat reliaabelius ja validius. Tutkimuksessa reliaabelius tarkoittaa sitä, kuinka hyvin tutkimus on toistettavissa uudelleen. Validius on mittari, joka mittaa sitä vastasiko tutkimuksen todelliset tulokset sitä, mitä olimme alun perin tutkimassa. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliaabeliuden ja validiuden käsitteitä pyritään kuitenkin välttämään. Voidaan ajatella, että ihmistä ja kulttuuria koskevat asiat ja kuvaukset ovat niin ainutkertaisia, ettei ole olemassa kahta samanlaista tapausta, jolloin perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden mittarit eivät ole luotettavia. Joka tapauksessa tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi jotenkin arvioida. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan tärkeimpiä asioita luotettavuutta kuvaamaan ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien tarkat kuvaukset. Tällöin validius merkitsee sitä, kuinka hy-

vin kuvatut asiat ja selitykset tulkinnoista sopivat yhteen. (Walcott 1995, Hirsjärven ym. mukaan 2009, 232.)

Teemahaastattelurungot teimme tutkimustehtävien perusteella. Kysymykset kävimme läpi toimeksiantajan ja ohjaavien opettajien kanssa, he saivat esittää haastattelurunkoihin parannuksia. Testasimme haastattelurunkoja muutaman nuoren sekä yhden aikuisen avulla. Nuorten haastattelurunkoa testasimme nuorisotalolla valitsemalla satumanvaraisesti ryhmän nuoria, jotka haastattelimme. Päättäjien haastattelurungon kävimme läpi nuorisotyöntekijän avulla. Koehaastattelujen jälkeen jouduimme muokkaamaan nuorten haastattelurunkoa siten, että lisäsimme runkoon muutaman tarkentavan kysymyksen ja poistimme muutaman mielestämme turhan kysymyksen.

Tutkimuksemme eettisyydestä kertoo myös se, että anoimme peruspalvelulautakunnalta luvan tutkimuksemme tekoon. Saimme tutkimusluvan joulukuussa 2008 (liite 3). Nuorten vanhemmilta pyysimme suostumukset nuorten haastatteluun sekä saadun aineiston käyttämiseen opinnäytetyössämme (liitteet 4-5). Vanhemmille laitoimme myös saatekirjeen (liite 6), jossa kerroimme tutkimuksestamme tarkemmin. Myös jokaiselta päättäjältä pyysimme kirjallisen luvan käyttää aineistoa tutkimuksessamme (liite 7). Ennen haastattelujen alkua pyysimme luvan haastattelun nauhoittamiseen, johon kaikki suostuivat. Painotimme haastateltaville, että tutkimuksen missään vaiheessa kenenkään nimi ei tule työssämme näkyville, vaan he säilyvät anonyymeina koko tutkimuksen ajan.

Haastattelutilanteet pyrimme tekemään mahdollisimman rennoiksi ja luonteviksi. Jokainen haastateltava sai valita haastattelupaikan itse, sillä mielestämme haastateltaville tuttu paikka poistaa mahdollista jännitystä ja jokainen saa olla luontevasti omassa ympäristössään. Meillä oli jonkin verran ennakkoluuloja tulevista tuloksista, joten se on saattanut vaikuttaa haastattelutilanteessa niin, että olemme johdatelleet tahattomasti kysymyksiä. Tutkimuksemme aineiston käsittelimme luottamuksellisesti. Hävitimme litteroidun aineiston, muistiinpanot sekä nauhoitetut haastattelut analysoinnin jälkeen. Missään vaiheessa aineisto ei joutunut ulkopuolisten käsiin. Noudatimme vaitiolovelvollisuutta koko tutkimuksen ajan.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Nuorten kokemus osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista

Suurin osa nuorista ei tiennyt osallisuuden merkitystä, eikä mahdollisuuksiaan vaikuttaa päätöksentekoon. Kerrattumme nämä käsitteet nuoret hahmottivat paremmin osallisuuden merkitystä ja he kokivat sen tarkoittavan sitä, että heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon. Nuoret kokivat myös saavansa osallisuuden kautta vastuuta olemalla mukana päätöksenteossa. Nuoret sanoivat osallisuuden olevan myös erilaisten tapahtumien järjestämistä osallistumalla.

Nuorten mielestä osallisuus on Lapinlahdella sekä helppoa että vaikeaa. Osa koki, että vaikuttamaan pääseminen on jo vaikeaa, sillä vaaleissa suositaan niitä, jotka ovat suosittuja ja hyviä tyyppejä. Hiljaisemmat ja syrjäänvetäytyvämmät jäävät puheliimpien ja aktiivisempien jalkoihin. Vanhimmat haastateltavista nuorista kertoivat osallisuuden olevan helpompaa, sillä heidän mukaansa aikuiset ottavat ehdotukset ja ideat vakavasti, sekä tukevat heitä esimerkiksi tapahtumien järjestelyissä. Haastatteluissa ilmeni, että ryhmässä toimiminen helpottaa huomattavasti osallisuutta ja osallistumista, sillä yksin toimiminen voi olla pelottavaa eikä yksittäisiä mielipiteitä oteta niin helposti huomioon.

Niin, että se on silleesti, että jos joku ossais oikeesti täällä puhua ja sillee... niin sitten he ei välttämättä pääse, siis joku toinen joka on kaikkien suosikki ja hyvä tyyppi ja se toinen on vähän semmonen hiljasempi ja sillee...--

Nuorille osallisuus merkitsee vastuunottamista ja sen opettelua. Heidän mielestään se kehittää myös oma-aloitteisuutta. Nuoret pitivät tärkeänä asiana sitä, että he saavat toimia muiden nuorten edustajina sekä linkkinä nuorten ja aikuisten välillä. Nuorille osallisuus merkitsi myös sitä, että he pääsevät vaikuttamaan ja tuomaan omia ideoita esille sekä toteuttamaan niitä. He kokivat myös itsensä tärkeiksi, kun saavat olla osallisina ja mukana päättämässä.

Sitten me ollaan vähä niin ku edustamassa muita nuoria ja jos niillä on joku idea ja semmonen asia mitä ne haluis niin ku tänne, niin sitten me voidaan viedä sitä niitten ideaa etteenpäin.

Aikuisen tuki ja läsnäolo koettiin erittäin tärkeänä toiminnan tukena, varsinkin alussa. Ilman aikuisia nuoret eivät välttämättä tietäisi mitä he voivat tehdä. Luotettavan ja tutun aikuisen kanssa toimiminen on helpompaa, kun uskaltaa sanoa mielipiteensä ja kysellä asioista. He kokivat myös, että aikuiset saisivat tarvittaessa olla enemmän toiminnassa mukana kuin mitä he nyt ovat. Nuorille aikuisen läsnäolo on myös järjen ääni, joka kertoo, minkälainen toiminta kannattaa. Nuoret pahoittelivat sitä, että osa toimintaan vaadittavista aikuisista ei ole juurikaan heidän tukena. Vain lähimmät ohjaajat ovat aktiivisemmin mukana, kun taas ne jotka varsinaisesti päättävät, jäävät aktiivisen toiminnan ulkopuolelle.

Nuoret kokivat osallistumisensa päätöksentekoon olevan vähäistä tai kokonaan olematonta. Nuoret kertoivat saaneensa olla joissain asioissa ihan hyvin mukana, mutta heidän mielestään aikuiset eivät kuitenkaan luota heihin tarpeeksi. Nuoret arvelevat osaksi syyn olevan itsessään, sillä heidän mielestään he eivät ole tarpeeksi aktiivisia tai näkyviä. Osa nuorista harmitteli sitä, että eivät saa osallistua päätöksentekoon, sillä heillä olisi tuoreita mielipiteitä. Heidän mielestään toiminnoissa mukana olevat aikuiset ovat jo vanhempaa sukupolvea, joten nuorekkaat ajatukset olisivat tervetulleita. Nuoret toivoivat, että heiltä kysyttäisiin mielipidettä muihinkin asioihin kuin nuoria koskeviin päätöksiin, sillä he ovat kuitenkin tulevaisuudessa päättämässä kunnan asioista. Osa nuorista koki olleensa itse aktiivisia, mutta eivät ole mielestään tulleet huomioituksi.

Minun mielestä silleen, että kuitenkin positiivisempaan päin nuo muutokset on niin pitäis niin ku paremmin pystyä hyödyntämään näitä nuorisovaltuustoja ja oppilaskunnanhallituksia, kerta näitä nyt on tämmösiä mahdollisuuksia niin pitäis pystyä tekemään niistä vahvempia elimiä kun mitä ne nykypäivänä on.

Nuoret kokivat päässeensä vaikuttamaan Lapinlahden kunnassa nuorison yhteisen hyvinvoinnin parantamiseen. Pääosin vaikuttaminen tapahtui keskustelemalla, puhumal-

la sekä tekemällä aloitteita. Osa nuorista kertoi, että he eivät tiedä mihin kaikkeen heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa.

Nuoret kokivat, että aikuiset ovat kuulleet heitä heidän itse esille ottamissaan asioissa. Suurin osa toiminnoista on nuorten itsensä kehittämiä. Näin ollen aikuiset eivät ole nuorten mielestä olleet se aktiivinen osapuoli, joka olisi käynnistämässä toimintaa tai kuulemassa heidän mielipiteitään.

Niin minusta myö voitais olla kyllä enemmän tässä mukana, mutta jos meiltä kysyttäis enemmän niin myö oltais paljon enemmän mukana ja meistä tulis enemmän semmonen vaikuttajaryhmä.

5.2 Päättäjien kokemus nuorten osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista

Osallisuuden käsite oli päättäjille suurimmalta osin tuttu. Päättäjät kokivat osallisuuden tarkoittavan nuorten mahdollisuutta vaikuttaa heitä itseään koskeviin asioihin. Sen koettiin myös olevan vaikuttamista kunnan erilaisiin toimintoihin sekä eri palvelujen käyttämistä. Päättäjien keskuudessa korostui näkemys siitä, että nuorille annetaan mahdollisuus näihin toimintoihin, mikäli nuoret itse ovat aktiivisia osallistujia.

Päättäjät olivat tietoisia uudistuneesta nuorisolaista, mutta kukaan ei ollut täysin varma sen täydellisestä sisällöstä ja merkityksestä. Suurin osa päättäjistä näki nuorisovaltuuston perustamisen olleen lain uudistuksen myötä tapahtunut muutos Lapinlahdella. Käytännössä he näkivät lain uudistuksen tarkoittavan myös nuorten mielipiteiden huomioonottamista, nuorten kuulemista ja mahdollisuutta vaikuttaa jos nuoret itse ovat aktiivisia.

Laissa on säädetty se, että nyt pitää olla mahdollisuus osallistua, kyllä se on aina ollut se mahdollisuus osallistua, että tällä lailla on nyt ehkä vaan näitä esteitä pyritty poistamaan, mutta se ei motivoi välttämättä nuoria.

Päättäjien mielestä nuorten osallisuutta tulisi kuitenkin ehdottomasti edistää. Heidän mielestään nuoret ovat se ryhmä, joka tietää omista asioistaan parhaiten ja sen takia heidän mielipiteensä pitäisi saada paremmin kuuluville.

Päättäjien mielestä osallisuudesta on myös nuorille itselleen paljon hyötyä. He kertoivat sen lisäävän yhteisöllisyyttä ja yhteisvastuullisuutta sekä opettavan sitoutumista ja vaikuttamista. Päättäjien mukaan osallistuminen kiinnittää nuoria elämänarkeen ja opettaa heille vastuullisuutta. Lisäksi he näkivät nuoret tulevinä päättäjinä, jolloin näiden taitojen opettelu valmistaa heitä tulevaisuutta varten.

Pitää nähdä sillee, että nuorethan niin ku tulevat meidän asioista päättämään tulevaisuudessa ja tässäkin vaiheessa sehän on niin ku ratkaise-

vassa asemassa. He hoitavat yhteiskunnan asioita ja työelämää ja ovat tulevia päättäjiä ja he päättävät nytenkin jo päättäjien asioista joskus.

Nuorten osallisuudesta on myös päättäjille itselleen hyötyä. Osallisuuden myötä nuoret saadaan mukaan päätöksentekoon, eri sektoreille yhteiskuntaan sekä työelämään. Päättäjien mielestä nuorten oma näkemys eri asioista olisi tärkeää päätöksiä tehdessä, sillä heillä on tuoreita ja raikkaita ajatuksia.

Päättäjien mukaan nuorilta pyydetään lausuntoja vain heitä itseään koskevista asioista, ja niistäkin erittäin vähän. Suurin osa päättäjistä muisti ainoastaan yhden lausuntopyynnön, joka pyydettiin nuorisovaltuustolta koskien Lapinlahden ja Varpaisjärven sosiaali- ja terveysten palvelujen yhdistämistä. Päättäjien mielestä he voisivat pyytää nuorilta lausuntoja useampiinkin asioihin, mutta jostain syystä lausunnot jäävät aina pyytämättä. Heidän mukaansa se ei johdu tahallisuudesta, vaan lähinnä muistamattomuudesta.

Kuullaan ja kuunnellaan jos he ite aktiivisesti tuovat sen esille, mutta tuota itse asiassa on aika harvoja tapauksia, asioita, joissa ihan niin kun tietentahtoon ja systemaattisesti niin kun kysytään nuorten mielipidettä suoraan.

Suurin osa päättäjistä kertoi, että Lapinlahdella ei riittävästi oteta nuoria mukaan asioiden suunnitteluun. Päättäjien mukaan nuoret ovat saaneet sattumanvaraisesti vaikuttaa puhtaasti tiettyihin nuorten asioihin, kuten nuorisotilojen remontointiin sekä yläkoulun värimaailman parantamiseen. Muissa asioissa nuorten mielipide ei heidän mielestään näy.

Päättäjien mielestä nuorten ei ole helppo lähteä vaikuttamaan kunnallisella tasolla. Siihen tarvitaan heidän mukaansa paljon rohkeutta ja aktiivista mukanaoloa. Päättäjien mukaan asian voi tehdä vaikeaksi se, että nuorilla ei ole tarpeeksi tietoa siitä, miten ja mitä kautta he voivat vaikuttaa. Nuorilla on kuitenkin päättäjien mielestä täydet mahdollisuudet siihen, esimerkiksi nuorisovaltuusto Luovan kautta, koska ryhmänä vaikuttamaan lähteminen ei ole niin vaikeaa.

Nuorten ideat ja ehdotukset otetaan kuitenkin vakavasti. Päättäjät painottivat, että ehdotusten ja aloitteiden pitää olla hyvin perusteltuja ja sisällöltään asiallisia, jotta ne tulevat täysipainotteisesti huomioiduksi. Päätöksentekijöistä osa ottaa ehdotukset vakavammin kuin toiset.

Ehkä se on myöskin näin, että ei niinku luoteta nuoriin ehkä riittävästi. Nuorissa on paljonkin tällaisia varhaiskypsiä ja heillä on hyviä ajatuksia, mutta musta tuntuu, että ei arvosteta riittävästi...--

Päättäjien mielestä nuorille voisi antaa vastuuta enemmänkin, mutta vain niissä asioissa, jotka koskevat selvästi vain nuoria. Näitä asioita ovat muun muassa nuorisotoimen sisällä tapahtuvat retket ja tapahtumat. Päättäjät kertoivat, että nuoria ei myöskään kuulla Lapinlahdella riittävästi. Heidän mielestään se vaatii paljon aktiivisuutta molemmin puoleisesti, joka ei tällä hetkellä Lapinlahdella toteudu.

Ei pidä perustaa tällaista toimielintä, ellei sille haluta oikeasti antaa mahdollisuutta vaikuttaa.

5.3 Nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet Horellin pienten tikkaiden mukaan

Haastattelujemme perusteella sekä nuorilla että päättäjillä oli lähes sama käsitys nuorten osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Nuorille on kunnan puolesta annettu mahdollisuudet vaikuttamiseen, mutta nuoret eivät osaa käyttää tätä mahdollisuutta. Myös päättäjien osalta oli nähtävissä se, että he eivät ole olleet tarpeeksi mukana tutustumassa nuoriin ja nuorten toimintoihin, jolloin yhteistyö ei suju. Osallistumattomuus on toisin sanoen molemminpuolista.

Lapinlahden kunnassa nuorten osallisuus on tällä hetkellä Horellin tikapuiden mukaan ensimmäisellä askelmalla, jonka mukaan nuoret eivät pysty vaikuttamaan, eikä heidän mielipidettään kysyä. Voisi sanoa, että Lapinlahdella opetellaan vielä nuorten kuulemista. Syitä siihen miksi Lapinlahti on mielestämme ensimmäisellä askelmalla on, että Lapinlahdella nuorten osallistuminen tapahtuu useimmiten nuorten omasta aloitteesta. Nuoret tekevät itse ehdotuksia ja aloitteita, ja ne otetaan hyvin vastaan päättäjien keskuudessa. Nuorten mukaan ottaminen päätöksentekoon päättäjien taholta on vähäistä. Yksittäisiä eroja on kuitenkin nähtävissä lukiolaisten kohdalla, jossa osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuksien taso on kolmannen ja neljännen askelman välissä. Tällöin nuorilta kysytään mielipidettä ja heidän ajatuksillaan voi mahdollisesti olla vaikutusta, he saavat suunnitella itsenäisesti, mutta aikuiset päättävät kuitenkin viime kädessä. Lukiolaiset saavat suunnitella paljon itsenäisesti, mutta päätökset lukiolla tehdään yhdessä kouluhenkilökunnan kanssa.

Ensimmäisestä askelmasta sanotaan, että lapset sopeutetaan valmiisiin suunnitelmiin. Tällöin suunnitelmat ovat aikuisten tekemiä eivätkä nuoret pysty niihin vaikuttamaan. Päättäjät itse myönsivät, että he eivät riittävästi kysy nuorten mielipiteitä, vaikka nuorten ja päättäjien väliin onkin rakennettu suora vaikuttamiskeino. Tätä ei kuitenkaan hyödynnetä tarpeeksi. Päättäjillä ei ole riittävästi aikaa eikä resursseja lähteä selvittämään nuorten mielipidettä. Myös nuorten tiedonpuute estää nuoria itseään ottamasta kantaa asioihin. He eivät tiedä kenelle ja miten heidän tulisi lähteä esittämään kannanottoaan. Nuoret eivät ole saaneet valtuustokauden alussa tarpeeksi tietoa kuntaorganisaation toiminnasta, jonka seurauksena heillä ei ole tarpeeksi käsitystä siitä, kuka toi-

mii missäkin virassa ja kehen tulisi ottaa yhteyttä. Nuorten mielestä he eivät mielestään ole tarpeeksi näkyviä eivätkä aktiivisia, joten sen vuoksi päättäjien on tahattomastikin helppo sivuuttaa nuorten mielipiteiden kysyminen.

Nuorilta on kuitenkin kysytty mielipidettä muun muassa Lapinlahden ja Varpaisjärven sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdistämisestä. Tällöin voisi sanoa, että Lapinlahti sijoittuisi Horellin asteikolla jopa kolmannelle askelmalle, jossa todetaan, että lasten osallistuminen aikuisten suunnitteluun tapahtuu aikuisten ehdolla. Tällöin nuorilta kysytään mielipide, mutta aikuiset päättävät edelleen. Tässä tapauksessa nuorisovaltuustolle lähetettiin lausuntopyyntö, johon nuoret vastasivat oman näkemyksensä mukaan.

Tällaisella pienellä toiminnalla Horellin tikkaiden askelmien keskiarvoa pystyttäisiin helposti nostamaan ylöspäin. Sitä kuitenkin tapahtuu liian harvoin, jolloin emme pysty sanomaan, että Lapinlahti olisi Horellin tikapuilla ylempänä kuin ensimmäisellä askelmalla. Lapinlahti on kuitenkin pieni kunta, jonka vuoksi selvästi nuoriin liittyviä asioita käsitellään valtuustossa hyvin vähän. Tämäkin voi olla osasy siihen miksi Lapinlahti jää nuorten vaikuttamisessa Horellin asteikolla mielestämme ensimmäiselle askelmalle.

Tuorein nuorisobarometri osoittaa huolestuttavia tuloksia valtakunnallisestikin. Ennen nuorisolain uudistusta 64 % nuorista ilmoitti pystyvänsä vaikuttamaan kuntansa tai kaupunkinsa nuorten asioihin. Heti uudistuksen jälkeen, kun ymmärrettiin lain tarkoitus enää vain 46 % nuorista oli sitä mieltä, että voi vaikuttaa asuinalueensa tulevaisuutta koskevaan päätöksentekoon. Vuoden 2008 nuorisobarometrissa enää vain joka viides koki pystyvänsä vaikuttamaan. Nuorisobarometrin kyselyyn vastasivat nuoret, jotka toimivat sillä hetkellä jossakin nuorten vaikuttajaryhmässä. (Myllyniemi 2008, 64–65.)

Lapinlahdella nuoret uskoivat osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien puutteen johtuvan siitä, että he arastelevat toimia aikuisten kanssa ja pelkäävät sitä, että heitä ei oteta vakavasti. Heillä ei myöskään ollut tietämystä siitä, miten asioita viedään eteenpäin ja kehen ottaa yhteyttä. Nuorten mielestä he eivät myöskään tunne omia oikeuksiaan.

Vuoden 2008 Nuorisobarometri osoitti myös sen, että noin 17 % nuorista koki, etteivät päättäjät ota heitä tosissaan ja pidä varteenotettavina vaikuttajina. Joka kymmenes taas oli sitä mieltä, että heitä ei oteta vakavasti missään asiassa. (Myllyniemi 2008, 65.)

Toisaalta osallisuushankkeen loppuraportti osoitti vuonna 2004, että 33 prosenttia nuorista piti mahdollisuuksiaan vaikuttaa elinympäristöönsä erittäin tai melko huonona. Vuonna 2006 lukema oli laskenut jo 24 prosenttiin. Tulosten erilaisuudessa täytyy ottaa huomioon se, että osallisuushankkeen kyselyyn osallistujat olivat niin sanotusti tavallisia, eivätkä vaikuttajaryhmiin kuuluvia nuoria. (Vehviläinen 2008, 86.)

Osallisuushankkeessa kysyttiin nuorilta myös, onko heidän mielipiteillään painoarvoa paikallisessa päätöksenteossa. Vuonna 2004 mahdollisuuksiaan erittäin tai melko huonona piti 48 prosenttia, kun taas vuoteen 2006 mennessä prosenttimäärä oli pudonnut 40 prosenttiin. Nuorten kuulemisesta aikuisten päättäjien keskuudessa 48 prosenttia piti erittäin tai melko huonona. Vuonna 2006 prosenttimäärä oli 35. (Vehviläinen 2008, 86.)

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian opiskelija Anna Kaihlanen on tehnyt tutkimuksen osallisuuden toteutumisesta ja kehittämisestä nuorten näkökulmasta vuonna 2008. Hänen tutkimuksensa tarkoituksena oli selvittää Helsingin nuorisoasiainkeskuksen kaakkoisen nuorisotyöyksikön alueen nuorten mielipiteitä heidän osallisuudestaan omassa toimintaympäristössään sekä alueellisten nuorisopalvelujen kehittämisestä. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että osallisuuden tunteet nuorilla eivät toteudu täysimääräisesti ja toiminnallisessa osallisuudessa on kehittämisen varaa. Nuoret kokivat myös, etteivät saa vaikuttaa omilla asuinalueillaan, eikä heidän mielipidettään kysytä. (Kaihlanen 2008, 5, 62, 71.)

Lapinlahdella päättäjät taas näkivät syiksi nuorten passiivisuuden toiminnassa. Heidän mukaansa toiminta voi onnistua vain jos nuoret itse ovat aktiivisia. Heidän puoleltaan syyksi nähtiin myös se, että he ovat ikään kuin unohtaneet nuoret ja sen, että heillä on oikeus olla mukana vaikuttamassa.

Aiemmista tutkimustuloksista voidaan huomata se, että vuodesta 2004 vuoteen 2006 mahdollisuudet vaikuttamiseen ja kuulemiseen ovat mahdollisesti osallisuushankkeen myötä nousseet. Nuorisolain uudistus piti mahdollisuuksia yllä hetken, mutta vuoden 2007 jälkeen luvut kääntyivät taas laskuun. (Vehviläinen 2008, 86.)

Edellä mainittujen syiden vuoksi Lapinlahdella nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet jäävät Horellin asteikolla niin matalalle. Syitä on selvästi molemmissa osapuolissa ja parantamisen varaa on vielä paljon, jotta yhteistyö nuorten ja päättäjien välillä saataisiin toimivaksi.

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustehtävänämme oli selvittää nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia Lapinlahden kunnassa. Tutkimme nuorten ja päättäjien näkemyksiä aiheesta. Tarkoituksenamme oli myös löytää nuorten ja päättäjien välille toimintaa kehittäviä tekijöitä. Tutkimuksemme tuloksista hyötyvät sekä nuoret että päättäjät näkemällä toistensa hyvät ja kehitettävät asiat, ja näin ollen heidän on helpompi lähteä rakentaa toimintaa sekä yhteistyötä toimivammaksi.

Ennen kuin aloitimme haastattelut, meillä oli ennakkokäsityksiä tulevista tutkimustuloksista. Yllätyksenä meille tuli se, että asiat ovat jopa huonommin kuin aluksi luulimme. Ulospäin nuorten vaikuttajaryhmien toiminta näytti toimivalta ja hyvältä. Luulimme, että yhteistyö päättäjien ja nuorten välillä on toimivaa, mutta haastattelujen edetessä ennakkoluulomme muuttuivat täysin päinvastaiseksi. Tutkimuksessa selvisi, että yhteistyö on erittäin hankalaa ja vähäistä. Mielestämme päättäjillä ei ehkä ole kiinnostusta, eikä aikaa nuorille. Aluksi luulimme, että syy siihen miksi toiminta on vähäistä, johtuu pelkästään päättäjistä. Syitä tähän löytyi myös nuorista itsestään sekä heidän kanssaan toimivista muista aikuisista.

Jotta osallisuus ja vaikuttaminen toteutuisivat paremmin, nuorten tulisi saada paljon enemmän apua tarvittavien taitojen ja tietojen oppimisessa, jotka ovat vaikuttamisen ja osallisuuden edellytyksenä. Esimerkiksi nuorten kokous- ja vuorovaikutustaidoissa olisi paljon parannettavaa ja oppimista. Nuorilla ei myöskään ollut yhteiskunnallista tietämystä, eivätkä he olleet perillä oman kunnan organisaatorakenteesta. Kaikki nämä ovat mielestämme edellytyksiä toimiville vaikuttajaryhmille. Nuoria täytyisi mielestämme kouluttaa ja ennen kaikkea sitouttaa toimintaan mukaan, koska monella nuorella osallistuminen vaikuttavaan toimintaan lähtee vääristä syistä, esimerkiksi siitä, että kaverit ovat toiminnassa mukana. Nuorille pitäisi heti toiminnan alussa tehdä selväksi heidän mahdollisuutensa vaikuttajina ja opastaa osallisuus- ja vaikuttamistaidoissa.

Päättäjien ja aikuisten puutteeksi näemme sen, että he eivät tunne nuoria. Suurin osa päättäjistä ja aikuisista on jo iäkkäämpiä ihmisiä, ja nuoret sekä heidän kiinnostuksen kohteet eivät ole samanlaisia tämän ikäluokan kanssa. Ajan ja resurssien puute näkyy myös heikentävänä tekijänä toiminnan mahdollistamisessa. Mielestämme olisi tärkeää, että nuorilla olisi ainakin yksi sellainen aikuinen toiminnassa mukana, joka olisi aina tavoitettavissa ja perehtynyt toiminnassa välttämättömiin tietoihin ja taitoihin.

Päättäjien tulisi lähteä käytännössä katsomaan mitä nuoret tekevät ja havainnoimaan millaiset asiat ovat nuorille tärkeitä. Nuoret ja päättäjät voisivat järjestää tapaamisia tasaisin väliajoin, jolloin he voisivat keskustella ja käydä läpi tärkeitä asioita. Tämän ansiosta nuoret saisivat rohkeutta puhua enemmän omista asioistaan ja heillä olisi siihen myös mahdollisuus. Tämä madaltaisi nuorten ja päättäjien välistä kynnystä toimia keskenään.

Mielestämme päättäjien toiminta vaikuttaa vastahakoiselta ja vaikealta, vaikka nuorten mukaan ottaminen on määritelty laissa. Se voi näin ollen olla pakollista ja hankala toteuttaa. Syynä voi myös olla se, että kyseessä on uusi asia ja näin ei ole tarvinnut ennenkään toimia. Voi olla, että tulevaisuudessa toiminta vakiintuu kun nuorempi sukupolvi tulee kunnalliselämään mukaan.

Huomasimme, että nuorilla iän vaikutus nuorten toimintaan oli merkittävä tekijä. Mitä nuorempia jäsenet olivat, sitä enemmän he tarvitsivat aikuisten tukea ja sitouttamista toimintaan. Mielestämme esimerkiksi nuorisovaltuusto tarvitsisi vanhempia jäseniä mukaan, jotta toiminta onnistuisi. Huomasimme, että nuoremmilla jäsenillä kiinnostus itse toimintaan on vähäistä ja usein enemmän merkitsee se, että saa olla tunneilta pois-sa tai oleskella kavereiden kanssa kuin osallistua ja vaikuttaa.

Nuorisolain uudistus näkyy Lapinlahdella ainoastaan siinä, että sen myötä kuntaan perustettiin nuorisovaltuusto Luova. Nuorisovaltuuston perustaminen olikin hieno asia, sillä sen kautta nuorille on annettu selvä reitti, jonka kautta heillä on mahdollisuus vaikuttaa. Vaikuttamisreitti ei vain ole läheskään kaikille nuorille selvillä. Mielestämme nuorille tulisi tehdä selkeä kaavio siitä, mitä kautta ja miten heillä on mahdollisuus viedä asioita eteenpäin. Nuorille tulisi antaa myös mahdollisuus päästä mukaan valtuuston toimintaan, vaikka heillä ei vielä äänioikeutta olisikaan. Heillä voisi olla

valtuuston kokouksissa puheoikeus, jolloin he pääsisivät suoraan vaikuttamaan tuomalla omia mielipiteitä ja ehdotuksia esille. Esimerkiksi Lapinlahdella seurakunnan nuorisajohtokunnassa, aikuisten lisäksi mukana on kaksi nuorisojäsentä, joilla on puhe- mutta ei äänestys-oikeutta. Näin nuorten ääni tulee selkeästi kuulluksi. Tällainenkin suhteellisen pieni muutos tukisi nuorisolain uudistusta erittäin hyvin. Pelkästään nuorisovaltuuston perustaminen ei ole riittävää lain määrittelemää nuorten äänen kuulemista.

Nuorisolaki ja sen uudistus koskettavat oppilaskuntienhallituksia samalla tavalla kuin nuorivaltuustojakin, mutta se ei käytännössä näy kouluympäristössä samalla tavalla kuin esimerkiksi nuorisotoimissa. Oppilaskunnilla on ollut aina samanlaiset käytännöt, ja ne ovat koulumaailmaan muokattuja. Asiat, joihin koulumaailmassa vaikutetaan, ovat hieman erilaisia kuin kunnallisella tasolla. Kuitenkin pääperiaate on se, että Lapinlahdella toimivat nuorten vaikuttajaryhmät ajavat kaikki nuorten etuja. Toki parannettavaa olisi siinä, että nuorille voisi antaa enemmän vastuuta, mutta koulussa oppiminen on kuitenkin ensisijaista ja tällainen yhteisöllinen toiminta tulee vasta oppimisen jälkeen.

Horellin pienten tikapuiden käyttö tutkimustulosten analysoinnissa ei ollut niin yksinkertaista kuin aluksi luulimme. Tikapuiden askelmien erot edellisen ja seuraavan askelman välillä olivat suhteellisen suuret. Pienetkin teot ja muutokset olisivat pystyneet nostamaan tuloksia parempaan suuntaan. Kokonaistuloksiin ne eivät pystyneet kuitenkaan vaikuttamaan, sillä askelmat olivat tehty hyvin karkeasti jaotellen. Horelli käytti pieniä tikapuita mittarina ympäristösuunnitteluhankkeen yhteydessä, joka kesti noin vuoden ajan. Mielestämme karkeasti jaoteltujen tikkaiden askelmia on helpompi käyttää lyhytaikaisten projektien ja hankkeiden tulosten analysoinnissa kuin pitkäaikaisten ja jatkuvien toimintojen tarkastelussa.

Horellin pienet tikkaat olivat kuitenkin selkein ja yksinkertaisin suomalaisille lapsille ja nuorille tehty osallisuuden ja vaikuttamisen mittari. Se käsittelee selkeästi lasten ja nuorten sekä päättäjien välistä yhteistyötä. Askelmien merkitykset olivat helposti ymmärrettävissä toisin kuin Arnsteinin asteikossa, jossa portaat olivat määritelty vaikeaselkoisilla sanoilla ja merkityksillä. Arnsteinin asteikon portaat eivät kuvanneet niin selkeästi nuorten osallisuutta kuin Horellin tikapuun askelmat. Arnstein on luonut portaikkonsa jo vuonna 1969, joten mielestämme se ei kuvaa nykyaikaa tarpeeksi hyvin.

Aikaisemmista tutkimustuloksista voi huomata, kuinka nuorten mielestä heidän vaikuttamismahdollisuutensa ovat 2000-luvulla olleet ensin huonoja, nuorisolain uudistuksen jälkeen ne ovat reilusti parantuneet, ja sitten ovat taas laskeneet. Mielestämme syynä tähän voisi esimerkiksi olla osallisuushankkeen päättyminen. Tuolloin kunnilla oli tähän enemmän kiinnostusta, koska asia oli uusi ja myös laki velvoitti kuntia toimimaan. Osallisuushankkeen myötä kuntiin tuli projektien muodossa uusia työntekijöitä, jotka pitivät yllä toimintaa hankkeen kautta. Kun hanke taas lopetettiin, toiminta jäi nuorten itsensä sekä ylläpitävän organisaation käsiin. Sen myötä toiminta esimerkiksi resurssien puutteen vuoksi saattoi jäädä vähäiseksi.

Mielestämme Lapinlahdella kävi näin. Kun nuorisovaltuusto perustettiin, hankkeen aikana toiminta oli aktiivista ja nuoret olivat innostuneita toimimaan, myös päättäjät olivat hyvin mukana. Kun hanke päättyi, projektityöntekijä lähti pois ja toiminta alkoi hiipua. Valtuustoon alkoi tulla jäseniä, jotka tulivat mukaan eri syistä kuin aikaisemmin, koska toiminta ei ollut enää niin ohjattua. Myös päättäjien kiinnostus väheni nuorten innostuksen ja toiminnan taantumisen myötä. Nykyään nuorisovaltuuston toiminta on enemmän sitä, että he järjestävät erilaisia tapahtumia kuin vaikuttavat päätöksentekoon tai muihin nuorten asioihin. Myös resurssien puute ja budjetti määrittelevät toimintaa hyvin paljon. Voidaan ajatella, että projektin päätyttyä kaikki, myös projektin aikaiset työt jäävät perustyöntekijöille. Tällöin joudutaan tinkimään muista toiminnoista, kuten perusnuorisotyöstä, jotta saadaan olemassa olevilla resursseilla kaikki työtehtävät suoritettua.

Mielestämme osallisuudesta ja vaikuttamisesta pitäisi saada enemmän paikkakunta-kohtaisia tutkimuksia. Koska nämä asiat ovat laissa määriteltyjä ja niistä on tehty lakiuudistuksia, jotta nuorten ääni saataisiin paremmin kuuluville. Tutkimusten myötä saataisiin valtakunnallinen näkemys siitä, miten nuorten osallistumista ja vaikuttamisesta voitaisiin vielä kehittää toimivammaksi. Uskomme, että työstämme on hyötyä Lapinlahden kunnalle toiminnan kehittämisessä nuorten parissa. Työssämme olemme tuoneet esille useita kehittämishaasteita, joita soveltamalla ja käyttämällä nuorten ääni tulisi paremmin kuulluksi.

Opinnäytetyömme on tuonut meille lisää tietämystä nuorista, vaikuttamisesta ja osallisuudesta. Lisäksi olemme saaneet perehtyä kuntaan, kuntaorganisaatioon ja kunnallispolitiikkaan. Teorian merkitys ja sen yhdistäminen tutkimuksen aiheeseen oli meille alussa erittäin hankalaa ymmärtää, koska käyttämämme Horellin pienet tikkaat eivät olleet mielestämme tarpeeksi selkeät. Kokonaisuudessaan teorian löytäminen tukemaan aiheitamme oli haastavaa, joten päädyimme Horellin pieniin tikkaisiin, koska esimerkiksi Anu Flöjt, on käyttänyt sitä nuoria koskevassa tutkimuksessa.

Olemme tyytyväisiä siihen, että valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi osallisuuden ja vaikuttamisen sekä kohderyhmäksi nuoret. Meille nuoret ovat aina olleet suuri kiinnostuksen kohde ajatellen tulevaa työelämää, ja tutkimuksemme ansiosta olemmekin päässeet lähelle nuoria ja heidän maailmaansa. Nuoria pitäisi huomioida kunnissa enemmän, ja heidän tärkeisiin ajatuksiin täytyisi kiinnittää huomiota yhtä paljon kuin muidenkin ikäryhmien mielipiteisiin sekä ajatuksiin. Laki yksinään ei takaa nuorten äänen täydellistä kuulumista, vaan siihen tarvitaan kiinnostusta päättäjien ja aikuisten taholta. Työmme tuo ajattelemisen aihetta niin nuorille kuin heidän kanssaan toimiville aikuisille ja päättäjille. Yhteistyössä he voivat saada paljon aikaiseksi.

LÄHTEET

Aaltonen, K., Astala, S., Aula, M., Kortéllez, M., Kurttila, T., Manninen, T., Parviainen, I., Risku, V.-M., Saarela, O., Sjöholm, K., Walden, J. & Wrede, G. Teoksessa Aaltonen, K. (toim.) Nuorisolakiopas 2009. Tallinna: AS Pakett, 24.

Gretschel, A. 2007. Nuorisovaltuuston henki. Teoksessa Gretschel, A & Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy, 105.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiiten Rantalan ala-asteella. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Horelli, L., Haikkola, L. & Sotkasiira, T. 2008. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy, 217-222, 252, 256, 356-357.

Horelli, L., Sotkasiira, T. & Haikkola, L. 2004. Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina. Teoksessa Paakkunainen, K. (toim.) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Helsinki: Edita, 136.

Kaihlanen, A. 2008. Osallisuuden toteutuminen ja kehittäminen nuorten näkökulmasta. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Manninen, J. 2007. Nuorisovaltuuston henki. Teoksessa Gretscher, A & Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy, 105.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Myllyniemi, S. 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Nikkilä, J. 2002. Nuorisovaltuustot yhteiskunnallisena osallistumismuotoina – pikku-poliitikkoja vai vapaita vaikuttajia? Teoksessa Gretscher, A. (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Kuntatalonpaino, 66.

Pirttinen, S. 2008. Oppilaiden osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Teoksessa Rimpelä, M., Rigoff, A-M., Kuusela, J. & Peltonen, H. (toim.) Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - peruseräraportti kyselystä 7-9. vuosiluokkien kouluille. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 49-50.

Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A., Londe'n, P. & Peltosalmi, J. 2008. Hyvinvointi ja osallisuus Itä-Suomessa. Kansalaiskyselyn tuloksia. Helsinki: Gummerus.

Silvennoinen, H. 2001. Kunnallisen nuorisotyön arviointi. Pieksämäki: RT-PRINT Oy.

Suutarinen, S. 2006. Oppilaskunnat ja nuoret vaikuttajat tulevat – Oletko valmis? Teoksessa Suutarinen, S. (toim.) Aktiiviseksi kansalaiseksi. Kansalaisvaikuttamisen haaste. Juva: WS Bookwell Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vehviläinen, J. 2008. Nuorten osallisuushanke- arvioinnin loppuraportti. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vehviläinen J. 2005. Rajatonta palvelua? – Nuorten osallisuushankkeen arvioinnin väliraportti. Helsinki: Hakapaino Oy.

Vehviläinen, J. 2006. Nuorten osallisuushankkeen hyvät käytännöt. Helsinki: Hakapaino Oy.

Painamattomat lähteet

White paper - a new impetus for european youth. European Commission. 2001. [Viitattu 22.9.2009]. Saatavissa: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfinal&an_doc=2001&nu_doc=681

Itä-suomen lääni. 2007. Opetushallitus. [Viitattu 17.11.2009]. Saatavissa: <http://www.edu.fi/page.asp?path=498,24009,24538,24539,70680,70681,70787,70791>

Kajaste, K. 2008. Kunta ihmisten yhteisö. Kuntaliiton verkkojulkaisu 2008. Suomen kuntaliitto. [Viitattu 22.9.2009]. Saatavissa: <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p080902151011H.pdf>

Lapsella on oikeus osallisuuteen ja aikuisten läsnäoloon. 2008. Pelastakaa lapset. [Viitattu 3.11.2009]. Saatavissa: <http://www.pelastakaalapset.fi/fi/toiminta/vaikuttamistyo/410/1613>

Leimiö-Reijonen, S. 2007. Innostu! Innosta! Selvästi innostaja-ainesta -hanke 2007—2010. Hankesuunnitelma. [Viitattu 27.7.2009]. Saatavissa: http://www.innostuinnosta.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=832

Mähönen A. 2009. Perustietoa Lapinlahdesta. [Viitattu 18.11.2009]. Saatavissa osoitteesta: <http://www.lapinlahti.fi/?page=lapinlahtiinfo.perustietoa>

Nuorisolaki 27.1.2006/72. 2006. Finlex. [Viitattu 8.6.2009]. Saatavissa:
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search\[type\]=pika&search\[pika\]=nuorisolaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search[type]=pika&search[pika]=nuorisolaki)

Nuorten osallisuushanke. 2007. Opetushallitus. [Viitattu 8.6.2009]. Saatavissa:
<http://www.edu.fi/SUBPage.asp?path=498,24009,24538,24539,70680>

Pykäläinen, Tiia. 2009. Nuorisotyöntekijä. Haastattelu 15.8.2009. Lapinlahden nuorisotoimi. Lapinlahti.

Sollo, M. 2006. Lapinlahden kunnan toiminta-ajatus. [Viitattu 18.11.2009.] Saatavissa osoitteesta: <http://www.lapinlahti.fi/?page=paatoksenteko.strategiat.toimintaajatus>

TEEMAHAASTATTELURUNKO NUORILLE

Osallisuus

- Tiedätkö mitä osallisuus nuorten kohdalla tarkoittaa?
 - Miten olette saaneet tietonne?
 - Haluaisitteko lisää tietoa asiasta?
- Tiedätkö mitä nuorisolain uudistus teille merkitsee?
 - Miten olette saaneet tietonne?
 - Haluaisitteko lisää tietoa asiasta?
- Koetteko osallisuuden kunnassamme helppona?
- Koetteko aikuisen tuen ja läsnäolon toiminnassanne tarpeellisena?
 - Riittääkö tämän hetkinen aikuisten tuki vai tarvitsisitteko lisää aikuisia tukemaan toimintaanne? Millä tavalla aikuinen voisi olla enemmän mukana?
- Miten koette nuorisotoimen eri toiminnot (tyttöryhmät, äijäryhmä ym.) osallisuuden tukijana?
- Mitä osallisuus merkitsee teille?

Osallistuminen päätöksentekoon

- Koetteko saaneenne osallistua päätöksentekoon?
- Mitä haluaisitte kehittää tai muuttaa teitä nuoria koskevassa päätöksenteossa kunnassamme?

Vaikuttamismahdollisuudet

- Tiedätkö vaikuttamismahdollisuutenne?
 - Kenen pitäisi mielestänne kertoa teille?
- Onko teillä mahdollisuuksia vaikuttaa teitä koskeviin asioihin?
- Miten olette päässeet vaikuttamaan?
- Mihin asioihin haluaisitte olla mukana vaikuttamassa?
- Oletteko mielestänne voineet vaikuttaa päätöksentekoon?

Kuuleminen

- Miten olette kokeneet tulleenne kuulluiksi?
- Miten teitä on kuultu?
- Uskallatteko tuoda julki omia mielipiteitänne aikuisille ja päättäjille?
- Koetteko päättäjien kunnioittavan teitä ja teidän mielipiteitänne?

TEEMAHAASTATTELURUNKO PÄÄTTÄJILLE

Osallisuus

- Mitä mielestänne nuorten osallisuus tarkoittaa?
- Mitä mielestänne nuorisolain uudistus pitää sisällään ja mitä se käytännössä tarkoittaa?
- Otetaanko Lapinlahden kunnassa nuoret mukaan asioiden suunnitteluun
 - millaisiin?
- Tuleeko nuorten osallisuutta edistää?
- Mitä hyötyä näette osallisuudesta olevan nuorille?
- Mitä hyötyä näette osallisuudesta olevan päättäjille?
- Mikä tukee mielestänne nuorten osallisuutta Lapinlahdella?

Osallistuminen päätöksentekoon

- Oletteko kokenut, että nuoret saavat osallistua päätöksentekoon?
- Koetteko, että nuorisovaltuusto Luova on osa kunnallista päätöksentekoa?
- Pyydetäänkö nuorisoryhmiltä lausuntoja heitä koskevissa päätöksenteoissa?
- Onko nuorten osallistumisessa päätöksentekoon jotain kehittämistä tai muuttamista?

Vaikuttamismahdollisuudet

- Koetteko, että nuorten on helppo lähteä vaikuttamaan kunnallisella tasolla?
- Onko nuorten helppo tehdä aloitteita?
- Otetaanko nuorten ehdotukset ja aloitteet vakavasti?
- Annetaanko nuorille vastuuta?
- Miten nuorten tekemät aloitteet viedään eteenpäin?
- Voivatko muutkin nuoret kuin Luovalaiset tehdä aloitteita?
- Näkyykö kunnassamme, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa?

Kuuleminen

- Kuullaanko nuoria Lapinlahdella mielestänne tarpeeksi?
- Miten nuoria kuullaan?

Liite 3: Tutkimuslupa

Edellinen asia | Seuraava asia

Peruspalvelulautakunta

§ 201

16.12.2008

Tutkimuslupa / Nuorten osallisuus ja kuuleminen Lapinlahden kunnassa

PERUS § 201

Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön sosionomiopiskelijat Susanna Iivanainen ja Tanja Hynynen hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyön tekemiseen Lapinlahden kunnan perhepalveluissa. Tutkimussuunnitelman mukaan työn tarkoituksena on selvittää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia Lapinlahdella nuorisolain 8 § mukaisesti. Tutkimus toteutuu nuorisotoimen aloitteesta. Aihe on ajankohtainen sen vuoksi, että Lapinlahti on ollut mukana Nuorten osallisuus -hankkeessa, joka päättyi v. 2007 lopussa.

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisin menetelmin. Tutkimuksessa haastatellaan nuorisovaltuusto Luovan, Lapinlahden lukion oppilaskunnan hallituksen sekä Matin ja Liisan yläkoulun oppilaskunnan hallituksen jäseniä. Aikuisista on tarkoitus haastatella kunnanjohtajaa, kunnanvaltuuston puheenjohtajaa sekä oppilaskunnan hallitusten vastaavia opettajia. Haastateltavilta sekä alaikäisten haastateltavien vanhemmilta pyydetään suostumukset haastatteluun osallistumisesta.

Tutkimuksen aineisto kerätään vuoden 2009 alussa. Työn on tarkoitus valmistua syksyyn 2009 mennessä. Nuorisotoimelle sekä kunnanvirastoon lahjoitetaan painetut kappaleet työstä.

Tutkimussuunnitelma esitetään kokouksessa oheismateriaalina.

Perheosaston osastopäällikkö esittää

Peruspalvelulautakunta myöntää tutkimusluvan Nuorten osallisuus ja kuuleminen Lapinlahden kunnassa - tutkimuksen tekemiseksi tutkimussuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

Päätös

Päätösesitys hyväksyttiin.

Edellinen asia | Seuraava asia

Liite 4: Lupa haastatteluun osallistumiselle

Tanja Hynynen

Susanna Iivanainen

SSA6S1

Savonia ammattikorkeakoulu,

Sosiaaliala, Iisalmi

OSALLISTUMISLUPA

Suostun siihen, että lapseni _____ saa osallistua Savonia

ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoiden: Tanja Hynysen ja Susanna Iivanaisen opinnäytetyöhön tekemään haastatteluun, joka käsittelee nuorten osallisuutta Lapinlahden kunnassa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia päätöksentekoon Lapinlahden kunnassa.

Vanhemman allekirjoitus: _____

Liite 5: Lupa haastatteluaineiston keräämiseen nuorilta

Tanja Hynynen

Susanna Iivanainen

SSA6S1

Savonia ammattikorkeakoulu,

Sosiaaliala, Iisalmi

SUOSTUMUS

Allekirjoituksellani annan sosiaalialan opiskelijoille Tanja Hynyselle ja Susanna Iivanaiselle luvan käyttää lapseltani _____ saamia tietoja opinnäytetyössään, joka käsittelee nuorten osallisuutta Lapinlahden kunnassa. Lapseni nimi ei tule julki työn missään vaiheessa.

Annan suostumukseni haastattelutietojen käyttämiseen opinnäytetyössä yllä olevin ehdoin tällä allekirjoituksellani

Lapinlahdella ____/ ____ 2009

Haastateltavan vanhemman allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 6: Kirje vanhemmille

Hei vanhemmat!

Olemme kaksi sosionomi-opiskelijaa Savonia ammattikorkeakoulusta Iisalmesta ja teemme opin-
näytetyötä nuorten osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista päätöksentekoon Lapinlahden
kunnassa.

Nuorten osallisuudesta on tehty paljon erilaisia tutkimuksia Suomessa ja nyt mekin haluamme yh-
teistyössä Lapinlahden kunnan nuorisotoimen kanssa tehdä tutkimuksen siitä, millaiseksi sekä nuo-
ret itse että kunnan päättäjät näkevät nuorten osallisuuden Lapinlahdella. Olemme pyytäneet tutki-
musluvan peruspalvelulautakunnalta 16.12.2008. (Päätös peruspalvelulautakunnalta § 201
16.12.2008)

Lupalappujen tarkoituksena on saada teiltä, nuoren vanhempina, lupa haastatella nuorta ja käyttää
hänen mielipidettään nimettömänä kyseisessä tutkimuksessa luottamuksellisesti.

Yhteistyöstä kiittäen

Tanja Hynynen

Susanna Iivanainen

Liite 7: Lupa haastatteluaineiston keräämiseen päättäjiltä

Tanja Hynynen

Susanna Iivanainen

SSA6S1

Savonia ammattikorkeakoulu,

Sosiaali- ja Iisalmi

SUOSTUMUS

Allekirjoituksellani annan sosiaalialan opiskelijoille Tanja Hynyselle ja Susanna Iivanaiselle luvan käyttää minulta saamia tietoja opinnäytetyössään, joka käsittelee nuorten osallisuutta Lapinlahden kunnassa. Opinnäytetyössä nimeni ei tule julki työn missään vaiheessa.

Annan suostumukseni haastattelutietojen käyttämiseen opinnäytetyössä yllä olevin ehdoin tällä allekirjoituksellani

Lapinlahdella ____/ ____ 2009

Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 8: Abstrahointikaavio 1

Päättäjiä helppo lähestyä								
Uskaltaa tuoda mielipiteet julki								
Osallisuus riittävää								
Osallisuus helppoa								
Nuoret ei tarpeeksi oma-aloitteisia								
Aikuisten mielestä nuoret itserakkaita	à	à	à	Hiljaisten mielipidettä ei huomioida	à	à	à	Osallisuuden vaikeus ja helppous
Uskallus tuoda mielipiteet aikuisille esille				Päättäjät ottavat ehdotukset vakavasti				
Nuoret pelkää ajoittain päättäjiä				uskallus mielipiteiden esille tuomiseen vaihtelee				
Osallisuus koetaan helppona				Ryhmässä toimiminen antaa varmuutta				
Osallisuus ei aina helppoa								
Kaikki ei pääse vaikuttamaan								
Luokan suosituimmat pääsevät vaikuttamaan								
Ei ole saanut osallistua								
yksin toimiminen pelottavaa								
Ryhmässä toimiminen helpottaa osallisuutta								
Opettaa oma-aloitteisuutta				Opettaa eri taitoja				
Opettaa vastuunottoa				Saa toimia nuorten edustajina				
Tuo turvallisuudentunnetta				Pääsee vaikuttamaan				
Edustetaan muita nuoria				Pääsee tuomaan omia ideoita				
Osallisena kunnan toiminnassa				Saa toteuttaa omia ideoita				
Annetaan vastuuta				Saa tuntea itsensä tärkeäksi	à	à	à	Osallisuuden merkitys
Yrittää parantaa nuorten oloja	à	à	à	Nuorten olojen parantaminen				
Saa järjestää tapahtumia				Erilaisten tapahtumien järjestäminen				
Tuntee itsensä tärkeäksi								
Voi vaikuttaa yhteisten olojen parantamiseksi								
Voi vaikuttaa kouluviihtyvyyteen								
Voi vaikuttaa koulunkäyntiin								
Voi järjestää tapahtumia								
Vaikutetaan yhteiseen hyvään								
Pääsee vaikuttamaan								
Saa tuoda omia ideoita								
Saa toteuttaa omia ideoita								
Toimia linkkinä nuorten ja päättäjien välillä								
Aikuisen tuki tarpeellinen alussa				Aikuisen tuki tärkeää				
Aikuinen ohjaamassa				Lisää ohjausta				
Aikuisen tuki riittävää				Aikuiset tukevat järjstelyissä				
Aikuisten avulla enemmän yhteyksiä	à	à	à	Luotettava aikuinen tärkeä	à	à	à	Aikuisen tuki ja läsnäolo
Aikuiset paljon apuna				Päättäjät enemmän mukana				
Aikuiset alussa ”esiliinana”				Aikuinen järjen ääni				
Aikuisen tuki erittäin tärkeää				Kaikki päättäjät ei mukana				
Aikuinen järjen äänenä								

Joskus kysytty mielipide				Osallistuminen päätöksentekoon vähäistä
Aina ei kysytä mielipidettä, vaikka pitäisi				Aikuiset eivät luota
Mielipiteiden kysely ei aina nuoriin liittyvää				Nuorten oman aktiivisuuden puute
Nuorilla tuoreita mielipiteitä				Nuorilla tuoreita mielipiteitä
Nuorilla uusia ideoita				Mielipide muihinkin kuin nuorten asioihin à à à osallistuminen päätöksentekoon
Nuoret ei näe kokonaiskuvaa				
Nuoret eivät tiedä mistä puhuva	à à à			Nuoret itse aktiivisia
Nuoret vain omasta puolesta puhujia				Nuoria ei otettu huomioon
Nuoret ei tarpeeksi näkyviä				Mielipide kysytty joskus
Osallisena päättämässä				Nuorten mielikuva päättäjien ajatuksista kielteisiä
Ei kysytä mielipidettä				Nuoret ei tarpeeksi aktiivisia
Päättäjät ei ota vakavasti				
Ei kysytä mielipidettä				
Vaikuttaminen nuorista itsestään lähtöisin				Nuoret vaikuttaneet yhteiseen hyvinvointiin
Mahd. Vaikuttaa tekemällä aloitteita				Vaikuttaminen keskustelemalla
Nuoret vaikuttaa puhumalla				Vaikuttaminen puhumalla
Nuoret vaikuttaa keskustelemalla				Aloitteiden tekeminen
Aloitteen teko				Tietämys vaikuttamisesta rajallinen à à à Vaikuttamaan pääseminen
Kunnoitus nuoria kohtaan vaihtelee				Vaikuttaminen nuorista itsestään lähtöisin
Nuorten kunnioittaminen kiinni itsestään à à à				Ei kysytä mielipidettä
Tärkeää päästä vaikuttamaan				Mielipiteiden esille tuomisen kunnioittaminen
Nuoret tietävät suurinpiirtein mihin voivat vaikuttaa				
Voi vaikuttaa yhteisiin asioihin				
Vaikuttaminen nuorista itsestä lähtöisin				
Mielipiteitä kunnioitetaan				
Nuoria kuullaan				Päättäjät ovat kuulleet
Mielipidettä kuullaan	à à à			Ei kuulla tarpeeksi à à à Kuuleminen
Ei kuunnella tarpeeksi nuoria				Nuoria kuultu lausuntopyynnöllä
Päättäjät ei aktiivisia				
Nuoria kuullaan heidän itsensä ehdottamissa asioissa				

Liite 9: Abstrahointikaavio 2

Nuorten mukaanottaminen sattumanvaraista
Mahdollisuus saada ääni kuuluviin
Osallisuudesta hyötyä päättäjille
Saadaan nuoret eri sektoreille yhteiskuntaan
Kasvattaa vastuullisuutta
Nuoret mukaan työelämään
Nuorilta erilaisia näkökulmia
Nuorilla mahdollisuus osallistua
Osallisuus edistää sosiaalisuutta
Kiinnittää nuoria elämänarkeen
Ei luoteta nuoriin
Ei arvosteta riittävästi
Nuoret etäisiä
Nuoret tulevia päättäjiä
Osallisuus vähäistä
Osallisuutta ei ole
Kasvattaa vastuullisuutta
Nuorilla erilaisia mielipiteitä
Vahvistaa sitoutumista
Osallistuminen tuo yhteisöllisyyttä
Nuoret tietävät omista asioista eniten

à à

Osallisuudella hyvät vaikutukset
Osallisuudesta hyötyä päättäjille
Osallisuus vähäistä
Nuorilla liian erilainen maailma
Nuorilla mahdollisuus osallisuuteen

Osallisuus

Lausunnot vain nuoria koskevista asioista
Nuorilta pyydetään lausuntoja jos muistetaan
Nuoria ei otettu tarpeeksi mukaan päätöksent.
Nuorten näkökulma ei näy
Mielipiteiden huomioonott. Vaatii nuorilta aktiivisuutta
Nuorten näkökulma ei näy

à à

Lausuntoja vain nuoria koskevista asioista
Nuoret ei tarpeeksi mukana
Nuorilta kysytty joskus mielipide

**Osallistuminen
päättöksentekoon**

Nuorilta pyydetty yksi lausunto
Lausuntoja voisi pyytää useampiinkin asioihin
Nuoret ei saa riittävästi osallistua
Saavat osallistua jos haluavat
Nuorilta joskus kysytty mielipide
Joskus kysytty mielipide

Vaatii nuorilta aktiivisuutta
Nuorten näkökulma ei näy

Vaikuttaminen epävirallista		Nuorten tietämys rajallinen	
Vaatii aktiivisuutta nuorilta		Vaatii aktiivisuutta molemmilta osapuolilta	
Vaatii aktiivisuutta aikuisilta		Nuorilla ohjauksen tarve à à	Vaikuttamismahdollisuudet
Rajalliset tiedot vaikeuttavat vaikuttamista		Vaikuttaminen vaikeaa	
Nuorille lisää ohjausta		Nuorilla hyvät vaikuttamismahdollisuudet	
Nuorten vaikuttaminen ei helppoa		Ehdotukset ja ajatukset otetaan vakavasti	
Nuorille lisää ohjausta à à			
Nuorten ehdotukset ja aloitteet otetaan vakavasti			
Nuoret ei osaa vaikuttaa			
Nuoret tarvitsevat ohjausta			
Nuorilla ei valmiuksia vaikuttamiseen			
Nuoret kokee vaikuttamisen vieraaksi			
Nuorilla ei valmiuksia vaikuttamiseen			
Nuoria koulutettava vaikuttamaan			
Nuorten vaikuttaminen vaikeaa			
Nuorilla selkeä vaikuttamiskanava			
Nuorten ehdotukset ja aloitteet otetaan vakavasti			
Vaikuttaminen nuorista itsestä kiinni			
Vaikuttaminen vaikeaa			
Ajatukset ja ehdotukset otetaan vakavasti			
Nuoret näkymättömiä			

Ei kuulla riittävästi		Nuorten ääni ei kuulu joskus	
Ei anneta mahdollisuutta kuulemiseen	à à	Ei kuulla riittävästi à à	Kuuleminen
Nuorten ääni ei kuulu riittävästi		Ei anneta mahdollisuutta kuulemiseen	
Nuoria kuullaan joskus		Vaatii aktiivisuutta	
Nuorten ääni kuuluu joskus			
Vaatii aktiivisuutta			